

KSENIA MAŁGORZATA OLKOWSKA

Szczecin

NAJNOWSZE ANGIELSKIE ZAPOŻYCZENIA CYTATOWE W POLSZCZYŃNIE OGÓLNEJ POCZĄTKU XXI WIEKU

Słowa kluczowe: leksyka, najnowsze zapożyczenia, anglicyzmy

Znaczące przekształcenia o charakterze polityczno-gospodarczym, jakie zachodzą w Polsce w ostatnim dwudziestoleciu, niewątpliwie znajdują odzwierciedlenie w polszczyźnie, przyczyniając się do jej dynamicznego rozwoju. Zmiany te najwyraźniej uwidaczniają się w sferze leksyki: „powstają liczne nowe wyrazy, częste i różnorodne są zapożyczenia, następują gwałtowne zmiany znaczeniowe słów”¹. Biorąc pod uwagę ogólnoświatowy trend upowszechniania się języka angielskiego i wzrost jego roli w rozmaitych dziedzinach życia i nauki, nie dziwi rosnąca liczba anglicyzmów we współczesnej polszczyźnie ani znaczna dysproporcja liczbowa w porównaniu ze współczesnymi zapożyczeniami z innych języków. A. Zięba podkreśla: „Wpływ anglicyzmów na polszczyznę, szczególnie obecnie, jest silny i przewaga takich zapożyczeń nad pożyczkami z innych języków nowożytnych wydaje się bezsprzeczna. Oddziaływanie innych języków europejskich na polszczyznę jest dzisiaj niewielkie”². Ponadto intensywność stosowania anglicyzmów – „są to wyrazy często używane w prasie, radiu i telewizji,

¹ A. Markowski, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2005, s. 142.

² A. Zięba, *Wpływy obce w polszczyźnie końca XX wieku – na podstawie rzeczowników z wybranych tomów „Praktycznego słownika współczesnej polszczyzny”*, „Język Polski” 2008, z. 1, s. 18.

spotykane na szyldach i w ogłoszeniach i w związku z tym upowszechniające się szybko w polszczyźnie”³ – skłania do prowadzenia szczegółowych obserwacji i analiz⁴.

Celem niniejszego artykułu jest analiza angielskich zapożyczeń cytatowych, które weszły do polszczyzny na przełomie XX i XXI wieku. Zgodnie z kryterium stopnia przyswojenia zapożyczeń, cytaty to zapożyczenia nieprzyswojone, „czyli wyrazy i wyrażenia przeniesione do języka-biorcy w formie i znaczeniu takim, jakie mają w języku-dawcy”⁵. Zatem jednostki te „charakteryzują się przeniesieniem na poziomie graficznym, morfologicznym i semantycznym. Jeżeli chodzi o poziom fonologiczny, możemy mówić tylko o substytucji fonologicznej [...], o ile oczywiście użytkownik języka polskiego nie zna dobrze zasad angielskiej wymowy”⁶. Należy także zaznaczyć, że jako cytaty zostały ujęte również jednostki podlegające częściowej fleksji – taki wybór uzasadnia wybiórczy charakter tej odmiany i niewystępowanie żadnych innych procesów adaptacyjnych do systemu języka polskiego, tym samym stopień przyswojenia tych form jest bardzo niski (zachowują one obcy zapis, wymowę i znaczenie).

Za podstawę analizy uznano takie angielskie zapożyczenia cytatowe, które zostały poświadczone w *Wielkim słowniku wyrazów obcych*⁷ i *Uniwersalnym słowniku języka polskiego*⁸ (oba wydane w 2003 r.), a nie zostały jeszcze odnotowane przez *Słownik wyrazów obcych*⁹ z 1995 roku ani w poszerzonym wydaniu *Słownika języka polskiego*¹⁰ z 1993 roku. Dodatkowo, wybrany materiał zweryfikowano z *Encyklopedycznym słownikiem wyrazów obcych* Trzaski, Everta, Michalskiego¹¹, by ustrzec się obecności anglicyzmów wskrzeszonych we współczesnej polszczyźnie, a żywotnych na przykład w polszczyźnie po-

³ A. Markowski, *op.cit.*, s. 144.

⁴ Por. E. Mańczak-Wohlfeld, *Angielsko-polskie kontakty językowe*, Kraków 2006.

⁵ A. Markowski, *op.cit.*, s. 164.

⁶ R. Ociepa, *O współczesnych anglicyzmach w nazewnictwie zawodów i stanowisk służbowych*, „Poradnik Językowy” 2001, z. 6, s. 50.

⁷ *Wielki słownik wyrazów obcych*, pod red. M. Bańki, Warszawa 2003.

⁸ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, pod red. S. Dubisza, t. 1–4, Warszawa 2003 (skrót: USJP).

⁹ *Słownik wyrazów obcych*, pod red. E. Sobol, Warszawa 1995.

¹⁰ *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t. 1–3, Warszawa 1993, wyd. VIII.

¹¹ Trzaska, Evert, Michalski, *Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych*, pod red. S. Lama, Warszawa 1939.

czątku XX wieku. Ponadto wybór poszerzono o takie anglicyzmy, które w polszczyźnie sprzed 1993 roku funkcjonowały wyłącznie w postaci zasymilowanej (fonetycznej lub graficznej), zaś w najnowszej polszczyźnie funkcjonują również jako cytaty¹². Przyjęty sposób wyboru materiału pozwolił ostatecznie zawęzić ekscerpcję materiału do najnowszych jednostek, które stanowią grupę 357 wyrazów w 399 znaczeniach¹³.

Istotnym elementem charakterystyki nowych zapożyczeń jest ocena ich przydatności oraz stopień normatywności, a cytaty (ze względu na brak adaptacji do polskiego systemu językowego) zasługują na szczególną uwagę. Dlatego też angielskie zapożyczenia cytatowe zostaną w pierwszej kolejności rozpatrzone ze względu na typ innowacji, która rozumiana jest jako „każdy nowy element w tekście, uzusie, normie lub systemie. Innowacją jest więc zarówno nowy sposób wymawiania określonej głoski lub połączenia głosek, nowy sposób akcentowania wyrazu, nowa forma fleksyjna bądź wprowadzenie zasady nieodmienności jakiegoś wyrazu, nowy model słowotwórczy, nowy typ połączenia składniowego, jak i nowy wyraz, znaczenie wyrazu czy też nowy frazeologizm”¹⁴.

Należy również mieć na uwadze, że „każde zapożyczenie ma na początku charakter cytatu, a następnie na ogół dochodzi do adaptacji na czterech poziomach: graficznym, fonologicznym, morfologicznym i semantycznym, co obrazuje, w jaki sposób zapożyczenie podporządkowuje się strukturze języka zapożyczającego”¹⁵. W zgromadzonym materiale znajdują się jednostki, które w *Słowniku wyrazów obcych* lub w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* zostały odnotowane zarówno w formie cytatu, jak i w formie pożyczki przyswojonej, a ich omówienie stanowi dalszą część artykułu.

¹² Tę niewielką grupę leksemów (dziewięć jednostek) opatruje się * umieszczoną za wyrazem. Nie zostały one jednak ujęte w podziale znaczeniowym, gdyż nie odnoszą się do nowych zjawisk.

¹³ Wybrany materiał sprawdzono również ze *Słownikiem zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, pod red. E. Mańczak-Wohlfeld, Warszawa 2010. Wśród zebranych jednostek nie odnotowano jednak żadnych zmian adaptacyjnych, więc liczba cytatów nie uległa zmianie.

¹⁴ A. Markowski, *op.cit.*, s. 41.

¹⁵ E. Mańczak-Wohlfeld, *Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim*, Kraków 1995, s. 16–17.

Innowacje uzupełniające

Za innowacje uzupełniające uznaje się za A. Markowskim te elementy językowe, których zadaniem jest uzupełnianie systemu nazewniczego. W związku z powyższym można wyróżnić „innowacje, które nazywają nowo powstałe lub nowo wyodrębnione desygnaty” oraz „innowacje, które zaspokajają potrzebę wyrażania stosunku emocjonalnego mówiących (piszących) do tego, o czym mówią (piszą)”¹⁶. Zdecydowana większość wyekscerpowanych angielskich zapożyczeń cytatowych spełnia pierwsze ze wspomnianych kryteriów, co pokazuje analiza poszczególnych grup wyrazów o szczegółowych znaczeniach.

Spośród 318 jednostek znaczeniowych zakwalifikowanych jako innowacje uzupełniające, najliczniej reprezentowane są następujące pola: muzyka (50 jedn.), sport (45 jedn.), komputery (41 jedn.) oraz ekonomia (24 jedn.) – gromadzą one zatem niemal połowę wszystkich przykładów. Sukcesywny wzrost liczby wyrazów o angielskiej proweniencji w polu muzyka obserwuje się przez cały wiek XX – o ile H. Koneczna odnotowuje w latach trzydziestych tylko dwanaście leksemów z tego zakresu, w 1995 roku E. Mańczak-Wohlfeld plasuje ten zakres pojęciowy już na czwartej pozycji pod względem liczby wyrazów¹⁷. Z początkiem XXI wieku polszczyzna zostaje wzbogacona między innymi o nazwy stylów muzycznych, np.: *art rock* muz. ‘styl w muzyce rozrywkowej charakteryzujący się bogatą, wzorowaną na muzyce klasycznej harmonią i rytmiką, złożonymi aranżacjami utworów i refleksyjnym nastrojem’ (s. 100); *dance 1* ‘styl w tanecznej muzyce pop, charakteryzujący się prostą, silnie zrytmizowaną melodią i tekstami piosenek o tematyce miłosnej i obyczajowej’ <ang. *dance (music)*> (s. 242); *funk* muz. ‘styl w muzyce rozrywkowej łączący elementy muzyki afrykańskiej, jazzu i rocka, charakteryzujący się mocno akcentowanym rytmem i prostą melodią’ (s. 426); *fusion* muz. ‘styl w muzyce popularnej łączący elementy jazzu i rocka’ <ang. dosł. ‘fuzja’> (s. 427), *go-go 2* muz. ‘odmiana muzyki hip hop, oparta głównie na rytmie, wykonywana na instrumentach akustycznych; także taniec wykonywany w takt tej muzyki’ (s. 456); *industrial* muz. ‘styl w tanecznej muzyce popularnej, dla którego charakterystyczne są utwory oparte na odgłosach cywilizacji’ <ang. ‘przemysłowy’> (s. 540); *smooth jazz* muz. ‘odmiana jazzu charakteryzująca się bardzo łagodnym brzmieniem’ (s. 1157); *trance*

¹⁶ A. Markowski, *op.cit.*, s. 42.

¹⁷ Za: E. Mańczak-Wohlfeld, *op.cit.*, s. 66–77.

muz. 'styl w popularnej muzyce tanecznej, charakteryzujący się ciężkim i szybkim, hipnotycznym rytmem oraz długimi, wytworzonymi elektronicznie dźwiękami syntezatorowymi' (s. 1271); nazwy wykonawców i uczestników, takie jak: *all stars 1* środ. 'zespół muzyczny stworzony doraźnie ze znanych gwiazd muzyki rozrywkowej, zwykle liderów różnych grup lub solistów' <ang. 'same gwiaady'> (s. 44); *bandleader* 'muzyk kierujący zespołem muzycznym, zwłaszcza jazzowym' (s. 136); *boys band* muz. 'młodzieżowy, męski zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkowie dobierani są tak, aby podobali się nastoletnim słuchaczkom' <ang. *boys band*> (s. 173); *frontman* środ. 'najważniejszy muzyk, zwykle wokalista, w zespole muzycznym, zwłaszcza rockowym' (s. 421); *girls band* muz. 'młodzieżowy, żeński zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkinie dobierane są tak, aby podobały się nastoletnim słuchaczkom', <ang. *girls band*> (s. 449); *groupie* 'osoba, zwłaszcza młoda dziewczyna, która jest zapaloną miłośniczką jakiegoś zespołu muzycznego i jeździ za nim podczas trasy koncertowej z zamiarem bliższego poznania jego członków' <ang., od *group* 'zespół (muzyczny)'> (s. 467); *support* środ. 'muzyk lub zespół muzyczny poprzedzający występ gwiazdy koncertu' <ang. *support*> (s. 1194); na uwagę zasługują też określenia dokonywanych zabiegów i podejmowanych działań, np.: *bootleg* muz. 'nielegalnie wyprodukowana lub przemyciona płyta, kasetka magnetofonowa lub wideo z nagraniami muzycznymi' <ang. *bootleg*, dosł. 'cholewka', w USA podczas prohibicji określenie alkoholu przemycanego z Kanady> (s. 171); *cover* środ. 'nowa wersja utworu muzycznego wylansowanego wcześniej przez innego wykonawcę' (s. 223); *dirty* środ. 'o brzmieniu instrumentu lub głosu: chrapliwy, szorstki' <ang. dosł. 'brudny'> (s. 280); *freestyle 2* muz. 'improvizowanie tekstu w rapie i hip-hopie' <ang. dosł. 'styl wolny'> (s. 419).

Pole semantyczne sport, tradycyjnie zasilane jednostkami o angielskim rodowodzie, nadal obficie czerpie z określeń wywodzących się z angielszczyzny. Należy tu wskazać zarówno na konieczność nazywania nowych dyscyplin sportowych, jak i wzrost popularności konkurencji dotąd uważanych za niszowe lub o ekstremalnym charakterze, jak np.: *base jumping* sport. 'skoki spadochronowe z różnych obiektów stałych, takich jak wysokie budynki, anteny, mosty, skały' <ang. *base* 'podstawa' lub skrót od *buildings*, *antennas*, *spans*, *earth* 'budynki, anteny, przęsła, ziemia', *jumping* 'skakanie'> (s. 141); *bowling* 'odmiana gry w kręgle, w której rzuca się kula, mającą otwory na palce, do dziesięciu kręgli ustawionych w trójkąt skierowany wierzchołkiem w stronę gracza' (s. 173); *carving* sport. 'jazda na nartach specjalnego typu, szerszych z przodu lub z przodu

i z tyłu, a węższych na środku długości' (s. 190); *freestyle 1* sport. 'konkurencja w niektórych dyscyplinach, np. w snowboardzie lub jeździe na deskorolce, w której ocenia się skoki i ewolucje akrobatyczne' <ang. dosł. 'styl wolny'> (s. 419); *funboard* sport. 'windsurfing uprawiany na krótkich deskach o małej wyporności' (s. 425); *kitesurfing* sport. 'dyscyplina sportu polegająca na ślizganiu się po wodzie i wykonywaniu skoków na desce surfingowej i ze spadochronem na plecach, którym można sterować; kiteboarding' <ang., od *kite* 'latawiec' + *surfing*> (s. 628); *paintball* sport. 'gra polegająca na walce z użyciem pneumatycznych pistoletów lub karabinków strzelających barwiącymi kulkami, których ślady wskazują, który gracz został trafiony i wyeliminowany z gry' (s. 923); *wakeboard* sport. 'jazda na desce surfingowej za motorówką' (s. 1313).

Wraz z rozwojem poszczególnych dyscyplin następuje rozpowszechnianie nazw sprzętu wykorzystywanego do ich uprawiania, np.: *bungee* 'elastyczna, gumowa lina, przywiązywana do nóg w kostkach, służąca miłośnikom sportów ekstremalnych do skakania z dużej wysokości' (s. 183); *frisbee 2* 'dysk do gry polegającej na rzucaniu nim do siebie nawzajem' (s. 421); *snowboard 1* 'szeroka deska, na której stoi się bokiem obiema nogami, służąca do zjeżdżania po śniegu' <ang., od *snow* 'śnieg' + *board* 'deska'> (s. 1157). Ponadto, możliwość uprawiania często bardzo różnorodnych dyscyplin sprzyja wejściu do języka nazw miejsc związanych z utrzymywaniem kondycji fizycznej, jak: *fitness club* 'klub, w którym na specjalnych przyrządach uprawia się fitness' <ang. *fitness club*> (s. 396); *half pipe 1* sport. 'miejsce do rozgrywania jednej z konkurencji w snowboardzie, mające kształt bardzo długiej, szerokiej rynny' (s. 473); *skatepark* 'wydzielony teren, na którym ustawione są rynny, rampy, pochylnie itp., służący do jazdy i wykonywania różnych ewolucji na łyżworolkach lub deskorolkach' (s. 1151); *skate shop* 'sklep, w którym sprzedawane są łyżworolki, deskorolki, ochraniacze, ubrania noszone przez skejtów itp.' (s. 1151); *wellness* 'zabiegi różnego rodzaju, np. masaże, sauna lub kąpiele, zajęcia sportowe i artystyczne oraz odpowiednia dieta, mające na celu przywrócenie dobrego samopoczucia i sprawności fizycznej; także ośrodek wypoczynkowy oferujący te zabiegi i zajęcia' <ang., od *well being* 'dobre samopoczucie' + *fitness* 'sprawność fizyczna'> (s. 1321).

Dynamiczny rozwój branży komputerowej wraz ze wzrostem poziomu i dostępności do najnowszych osiągnięć technologicznych dla przeciętnego użytkownika wpływa na przejmowanie anglicyzmów określających programy komputerowe i ich elementy składowe, np.: *benchmark 1* inform. 'program służący do określania wydajności komputera, jego podzespołów, np. dysku twardego, lub

oprogramowania' (s. 149); *bug* inform. 'błąd w programie lub systemie komputerowym, zwłaszcza trudny do wykrycia i poprawienia (np. z powodu rzadkiego i niesystematycznego występowania objawów)' <ang. dosł. 'żuczek', od żuczka, który spowodował awarię jednego z pierwszych komputerów> (s. 180); *clipart* środ. 'prosty rysunek wstawiany do dokumentu komputerowego ze zbioru oferowanych przez program gotowych rysunków' <ang. *clipart*, od *clip* 'spinacz' + *art* 'sztuka'> (s. 217); *debugger* inform. 'program służący do identyfikacji błędów w programach i systemach komputerowych' (s. 244); *plug-in* inform. 'dodatkowy program rozszerzający możliwości innego programu, np. przeglądarki WWW; pierwotnie łatwe do instalacji urządzenie rozszerzające funkcje komputera' (s. 987); *shareware* inform. 'tanie oprogramowanie komercyjne dystrybuowane w sposób niesformalizowany, zwykle za pomocą Internetu, za które płaci się po określonym czasie jego bezpłatnego użytkowania' (s. 1145); *upgrade* inform. 'uaktualnienie oprogramowania komputera lub jego systemu operacyjnego' (s. 1304); *Windows* inform. 'najbardziej popularny system operacyjny, stworzony w firmie Microsoft, w którym wpisywanie poleceń zastąpiono wskazywaniem myszką ikon lub pozycji menu, a poszczególne programy działają w osobnych oknach' <ang. *Windows*, nazwa firmowa, dosł. 'okna'> (s. 1329).

Również niektóre nazwy urządzeń komputerowych lub ich części wykazują angielską proweniencję, m.in.: *chipset* inform. 'zestaw komputerowych układów scalonych pełniących jako całość określoną funkcję' (s. 207); *firewall* inform. 'urządzenie lub program blokujące sieciowy dostęp do komputera albo do sieci lokalnej' <ang. dosł. 'mur przeciwpożarowy'> (s. 395); *gateway* inform. 'urządzenie umożliwiające współpracę różnych rodzajów sieci komputerowych' (USJP I, s. 979); *router* inform. 'aktywne urządzenie w sieci komputerowej, decydujące, jaką drogą mają być przesyłane dane' (s. 1107); *timer* 'zegar, samodzielny lub wbudowany w jakieś urządzenie, odmierzający czas zaplanowany na wykonanie jakiejś czynności lub umożliwiający włączanie i wyłączanie tego urządzenia o określonej porze' (s. 1259); *touchpad* inform. 'mała prostokątna powierzchnia, po której przesuwa się palcem w celu wprowadzenia w ruch kursora na ekranie komputera i w którą lekko się uderza, aby wybrać żadaną opcję, będąca odpowiednikiem myszy komputerowej' <ang., dosł. 'tabliczka dotykowa'> (s. 1267).

Rosnące znaczenie Internetu jako medium służącego przekazywaniu i rozpowszechnianiu informacji oraz nawiązywaniu i podtrzymywaniu kontaktów międzyludzkich przyczynia się do popularyzacji takich jednostek, jak: *e-con-*

sulting inform. ‘udzielanie porad za pośrednictwem Internetu’ <ang. *e(lectronic) consulting*> (USJP I, s. 786); *extranet* inform. ‘rozszerzenie Internetu danej firmy i połączenie go z intranetami innych firm w celu usprawnienia przepływu informacji’ <ang.> (USJP I, s. 867); *home banking* ‘możliwość korzystania z usług bankowych za pomocą sieci komputerowej, bez wychodzenia z domu’ (s. 509); *offline* ‘tryb pracy, podczas którego komputer lub urządzenie działa w odłączeniu od sieci, komputera głównego itp., stosowany w celu zmniejszenia kosztów korzystania z Internetu za pomocą połączenia typu dial-up, przydatny np. do czytania i przygotowywania poczty elektronicznej otrzymywanej i wysyłanej w trakcie krótkich sesji online’ <ang. od *off* ‘z dala od’ i *line* ‘linia’> (s. 894); *usenet* inform. ‘część Internetu pozwalająca na swobodną dyskusję wszystkich użytkowników na różne tematy za pośrednictwem grup dyskusyjnych’ (s. 1306).

Wraz z otwarciem polskiego rynku na gospodarki europejskie oraz możliwością podejmowania współpracy z wybranymi państwami świata terminologia ekonomiczna sukcesywnie zasilana jest angielskimi zapożyczeniami cytatowymi, które funkcjonują w polszczyźnie ogólnej. Leksemy te odnoszą się zwłaszcza do dwóch obszarów – giełdy i zarządzania firmą. W pierwszym ze wspomnianych przypadków wraz z wdrożeniem dotąd niedostępnych instrumentów finansowych do leksyki polskiej weszły między innymi następujące jednostki: *asset management* I ekon. ‘zarządzanie powierzonymi aktywami (papierami wartościowymi, gotówką) w celu ich pomnożenia, wykonywane w formie usługi’ <ang. *assets* ‘aktywa’ + *management* ‘zarządzanie’> (s. 106); *blue chip* I ekon. ‘spółka, której akcje osiągają na giełdzie wysoką cenę; także akcje takiej spółki’ <ang.-amer. dosł. ‘niebieski żeton’, od nazwy najwyższej cenionego żetonu w grze w pokera> (s. 166); *free float* ekon. ‘na giełdzie: wskaźnik, który określa, jaki procent ogólnej liczby akcji danej spółki znajduje się w wolnym obrocie’ (s. 419); *hedging* ekon. ‘przewidywanie wahań kursów walut, papierów wartościowych lub akcji i zabezpieczanie się przed tymi wahaniami poprzez dokonywanie równoległych transakcji równoważących ryzyko, takich jak sprzedawanie kontraktów terminowych’ (s. 482). Z kolei zmiany w filozofii zarządzania organizacją, możliwość wyboru różnych stylów kierowania czy zarządzania zasobami ludzkimi wiąże się z takimi określeniami, jak: *coaching* ‘aktywna współpraca szefa z pracownikiem w celu eliminowania błędów w pracy, wspierania rozwoju pracownika, stanowiąca element efektywnego zarządzania zespołem’ (s. 218); *controlling* ekon. ‘metoda kierowania przedsiębiorstwem polegająca na tworzeniu i aktualizowa-

niu systemu planowania, konstruowaniu wskaźników i mierników oceny finansowej przedsiębiorstwa oraz przygotowaniu informacji bieżących i strategicznych dla podejmowania decyzji w przedsiębiorstwie' (s. 221); *head hunter* lub *head-hunter* 'osoba zawodowo zajmująca się head huntingiem' <ang. *head hunter*, *head-hunter* dosł. 'łowca głów'> (s. 481); *white collar* 'pracownik umysłowy, zwłaszcza dobrze zarabiający urzędnik pracujący w wielkim mieście' <ang. dosł. 'biały kołnierzyk', od białych koszul noszonych przez pracowników umysłowych, w odróżnieniu od niebieskich kombinezonów noszonych przez pracowników fizycznych> (s. 1325); *yumpie* 'młody, szybko awansujący przedstawiciel klasy średniej' <skr. ang. *young upwardly mobile professional* 'młody, pnący się w górę profesjonalista'> (s. 1340).

Pozostałe pola semantyczne są proporcjonalnie mniej licznie reprezentowane. Znajdują się tu jednostki znaczeniowe odnoszące się m.in. do rozrywki (17 jedn.), sztuki (14 jedn.), pożywienia (14 jedn.), literatury, radia i telewizji (po 13 jedn.), człowieka (12 jedn.), telekomunikacji (10 jedn.) i inne poparte kilkoma przykładami zapożyczeń cytatowych.

Innowacje alternatywne

Za innowacje alternatywne uznaje się „nowe wyrazy, formy i połączenia wyrazowe, [które – dop. K.O.] pojawiają się obok wyrazów, form i połączeń już istniejących, jako wynik nasilania się nowych tendencji językowych”¹⁸. Ocena ich przydatności jest zadaniem niezwykle trudnym – zwłaszcza w ujęciu synchronicznym. Pomocne może okazać się kryterium wystarczalności języka, zgodnie z którym za poprawne uznane zostają jednostki uzupełniające zasób środków językowych, zaś te, które dublują wyrazy już funkcjonujące w języku biorcy – za nieuzasadnione. Jednakże nawet odwołanie się do hierarchii kryteriów (wystarczalności, ekonomiczności, funkcjonalności oraz rozpowszechnienia, autorytetu kulturalnego i estetycznego¹⁹) nie zawsze pozwala na dokonanie ostatecznych rozstrzygnięć normatywnych. Na konieczność zachowania ostrożności w tej kwestii zwraca uwagę A. Markowski, który odwołuje się do historii pożyczek leksykalnych w języku polskim XX wieku:

¹⁸ A. Markowski, *op.cit.*, s. 43.

¹⁹ Por. D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz, *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*, Warszawa 1976, s. 22–45.

Przydatność bądź zbędność wyrazów zapożyczonych widać najwyraźniej po latach. Wiele pożyczek leksykalnych przyjęło się np. w polszczyźnie XX w., choć językoznawcy normatywiści z początku ubiegłego wieku, Antoni Krasnowolski i Adam Antoni Kryński, wysuwali przeciw nim wiele zastrzeżeń. Takich niepotrzebnych, według tych uczonych, zapożyczeń leksykalnych Krasnowolski wymienia ponad 220, zaś Kryński nieco ponad 100. [...] Z tych obcych z pochodzenia wyrazów, które chciano wówczas zastąpić słowami polskimi, do dziś jest w użyciu 85% (!) i współcześnie nie budzą one zasadniczych zastrzeżeń normatywnych. Dokładniejsze przyjrzenie się leksemom zapożyczonym i proponowanym przez obu autorów ich polskim odpowiednikom pozwala stwierdzić, że w ciągu XX w. nastąpiło różnorodne zróżnicowanie wyrazów w tych parach, co uzasadnia pozostanie wyrazów zapożyczonych w polszczyźnie²⁰.

Analiza zgromadzonego materiału (72 jedn.) wykazuje, że synonimy polskie dotyczą nazw desygnatów z rozmaitych dziedzin – począwszy od komputerów, sportu, ekonomii, przez film, medycynę i transport i po niemalże jednostkowe przypadki, między innymi z zakresu handlu, sztuki czy muzyki.

Za wyrazy zbędne w języku można uznać te, które dublują istniejące nazwy jedynie ze względu na potencjalnie pozytywne konotacje cudzoziemskości czy (pozorne) podniesienie prestiżu – zarówno wyrazu, jak i osoby mówiącej. Zatem zamiast lepiej zdomowionych w polszczyźnie *telesklepu* i *telezakupów* mamy *teleshop* i *teleshopping*; w miejsce *napoju energetyzującego* pojawia się *energizer*; *paralotnia* i *paralotniarstwo* to odpowiednio *paraglide* i *paragliding*; *kulturystyce* odpowiada *body building*; *baby boom* to nic innego jak *wyż demograficzny*; *blockbuster* oznacza *przebój kinowy*; *orienteering* równoznaczny jest *biegowi na orientację*. Nieuzasadnione wydaje się również wprowadzanie jednostek, takich jak: *genocide* (ludobójstwo), *lucid dream* (świadomy sen), *outplacement* (zwolnienie monitorowane) czy *speedway* (żużel) – ich użycie przyczynia się do przysłonięcia oczywistego znaczenia niesionego przez polskie odpowiedniki i wywołuje konsternację wśród części użytkowników polszczyzny.

Podane pary nie wpływają na krystalizację znaczeń, a wręcz przeciwnie – przyczyniają się do niepotrzebnych utrudnień komunikacyjnych. Co więcej, polskie odpowiedniki w pełni spełniają założone funkcje znaczeniowe i w ze-

²⁰ A. Markowski, *op.cit.*, s. 170–171.

stawieniu z angielskimi cytatami, jako zazwyczaj jednowyrazowe określenia, spełniają wymóg stawiany przez uczestników aktu komunikacji – zgodności z kryterium ekonomiczności środków językowych.

Część angielskich zapożyczeń cytatowych przenika do polszczyzny ogólnej z języków zawodowych. W przypadku dziedzin takich jak ekonomia, komputery czy medycyna istnieje konieczność dostosowania się do terminologii o charakterze międzynarodowym, co uzasadnia wprowadzanie określeń o angielskiej proveniencji, gdyż język ten pretenduje do miana dominującego na arenie międzynarodowej. Wśród przykładów należy wymienić: *by-pass* 1 med. ‘fragment naczynia krwionośnego lub rurka z tworzywa sztucznego, wszczepione pacjentowi w celu skierowania przez nie przepływu krwi z pominięciem niedrożnego fragmentu tętnicy, rzadziej żyły; pomost naczyniowy’ <ang. *by-pass*, dosł. ‘obejście’> (s. 186); *e-book* 1 ‘książka dostępna w wersji elektronicznej, odczytywana za pomocą odpowiedniego programu komputerowego; książka elektroniczna’ (s. 311); *e-mail* 1 ‘inaczej poczta elektroniczna (→ elektroniczny)’ <ang. skr. *electronic mail* ‘poczta elektroniczna’> (s. 339); *kwashiorkor* med. ‘choroba spowodowana niedoborem pełnowartościowego białka w pożywieniu, występująca powszechnie wśród ubogiej ludności Azji, Afryki i Ameryki Południowej, zwłaszcza u małych dzieci; niedożywienie tropikalne’ <ang. *kwashiorkor*, z języka mieszkańców Ghany> (s. 715); *long position* ekon. ‘w kontrakcie giełdowym future: strona kupująca, która ma prawo i zarazem zobowiązuje się do kupienia w przyszłości określonej ilości papierów wartościowych po określonej cenie; pozycja długa’ (s. 756); *scrapie* wet. ‘śmiertelna choroba owiec i kóz, wywołwana przez priony, atakująca centralny układ nerwowy, powodująca jego zwyrodnienie i zanik istoty szarej mózgu, objawiająca się m.in. niepokojem oraz zaburzeniami ruchowymi i czuciowym; kołowaczna’ <ang. od *scrape* ‘drapać’, od charakterystycznego zachowania chorych zwierząt, które co chwila czochrają się i pocierają pyskiem o ziemię> (s. 1129); *short position* ‘w kontrakcie giełdowym; strona sprzedająca, która nabywa prawo i zarazem zobowiązuje się do sprzedania w przyszłości określonej ilości papierów wartościowych po określonej cenie; pozycja krótka’ (s. 1145); *trackball* inform. ‘kulka umieszczana w niektórych klawiaturach komputerowych pod najniższym rzędem klawiszy, służąca do sterowania ruchem kursora po ekranie; manipulator kulkowy’ <ang., od *track* ‘ścieżka; ślad’ + *ball* ‘kulka’> (s. 1269); *zoom* 2 inform. ‘funkcja w programie komputerowym, zwykle graficznym, pozwalająca zwiększać lub zmniejszać obiekt widziany na ekranie’ (s. 1344). Są to terminy wywodzące się z konkretnych odmian

zawodowych języka, gdzie ich zakres jest szeroko rozpowszechniony, a użycie usprawnia komunikację między członkami różnych narodowości.

Formy zaadaptowane

O stopniowej adaptacji zapożyczonych do polszczyzny anglicyzmów świadczą m.in. odnotowane w *Wielkim słowniku wyrazów obcych*²¹ formy częściowo przyswojone, podane obok niektórych cytatów. *Wielki słownik wyrazów obcych* rejestruje dwadzieścia pięć takich przykładów, zaś wydany w bieżącym roku *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*²² dodaje siedem kolejnych wyrazów.

Spośród trzydziestu dwu przykładów dwadzieścia jeden to zapożyczenia fonetyczne, przejęte „na zasadzie naśladowania ich brzmienia w języku źródłowym”²³, gdzie angielska pisownia zostaje podporządkowana zasadom wymowy. Można wymienić tu różnorodne przykłady, m.in.: *biper 1* ‘najprostsze urządzenie przywoławcze, które sygnałem dźwiękowym daje znać użytkownikowi, że jest poszukiwany i musi zadzwonić do centrali, aby odebrać wiadomość; prototyp pagera’ <ang. *beeper*> (s. 161); *bajpas 2* med. ‘operacja chirurgiczna polegająca na wszczępieniu pacjentowi takiego naczynia lub rurki’ <ang. *by-pass*, dosł. ‘obejście’> (s. 186); *czat 1* środ. ‘rozmowa za pośrednictwem Internetu, czasem z udziałem osoby publicznej, polegająca na pisaniu komunikatów, które są natychmiast widoczne na monitorze komputera rozmówcy’ <ang. *chat* ‘pogawędka’> (s. 237); *dżoint* pot. ‘ręcznie skręcony papieros zawierający marihuanę’ <ang. *joint*> (s. 575); *fristajl 2* muz. ‘improvizowanie tekstu w rapie i hip-hopie’ <ang. *freestyle* dosł. styl wolny’> (s. 419); *lid* środ. ‘wstępna, wprowadzająca część artykułu prasowego lub jego fragment wyróżniony drukiem, kolorem albo ramką i umieszczony w widocznym miejscu’ <ang. *lead*> (s. 732); *strecz* ‘bardzo rozciągliwy materiał wykonany z lycry’ <ang. *stretch*> (s. 1182); *tranking* telekom. ‘automatyczny rozdział kanałów radiowych pomiędzy użytkowników radiotelefonów zgłaszających chęć rozmowy’ <ang. *trunking*> (s. 1271).

²¹ *Uniwersalny słownik języka polskiego* nie poświęca innych przykładów ponad te podane w *Wielkim słowniku wyrazów obcych*.

²² *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*.

²³ W. Cyran, *Mechanizm zapożyczenia wyrazów w języku polskim*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 1974, t. XX, s. 23–37.

Pozostałe jednostki (jedenaście przykładów) mają status zapożyczeń fonetyczno-graficznych, które „zachowują obce brzmienie częściowo, zaś częściowo pozostaje obcy zapis, który jest odczytywany po polsku”²⁴. Zapozyczenia wspomnianego typu wykorzystują m.in. elementy wcześniej wprowadzone do języka polskiego i w związku z powyższym lepiej przyswojone, np.: *autofokus* ‘urządzenie do automatycznego nastawiania ostrości w aparatach fotograficznych i kamerach’ <ang. *autofocus*> (s. 119); *biznes class* ‘część samolotu pasażerskiego z miejscami o podwyższonym standardzie i lepszą obsługą; klasa biznes’ <ang. *business class*> (s. 185); *e-biznes* ‘prowadzenie działalności gospodarczej przez Internet’ <ang. *e-business*> (s. 311); *fitness klub* ‘klub, w którym na specjalnych przyrządach uprawia się fitness’ <ang. *fitness club*> (s. 396); *small biznes* ‘nie-wielkie przedsiębiorstwa prywatne, np. małe sklepy, firmy produkcyjne lub zakłady rzemieślnicze’ <ang. *small business*> (s. 1156). Niekiedy adaptacje ograniczają się do pojedynczych zmian głoskowo-literowych, jak: *jakuzzi 1* ‘wanna lub mały basen z zainstalowanymi w wielu punktach dyszami, z których wypływa pod ciśnieniem woda masująca ciało’ <amer. *jacuzzi*, nazwa handlowa, od nazwiska C. *Jacuzzi*, 1903–1986, wynalazca amer. pochodzenia wł.> (s. 570); *katering* ‘usługa polegająca na przygotowywaniu i dostarczaniu na zamówienie gotowych potraw lub na organizacji przyjęć w miejscach wskazanych przez klienta’ <ang. *catering*> (s. 191); *trash* muz. ‘styl w muzyce heavymetalowej z widocznymi wpływami muzyki punk, odznaczający się niezwykle agresywnym, dynamicznym i surowym brzmieniem; *trash metal*’ <ang. *thrash*, skr. od *thrash metal*> (s. 1276).

Wahania w zapisie

W przypadku wyrazów, które stosunkowo niedawno weszły do zasobu polszczyzny – a do takich niewątpliwie należą zgromadzone cytaty – można zaobserwować pewną niekonsekwencję w ich zapisie. Pojawiają się zatem równoległe formy:

- pisane łącznie lub rozdzielnie, np.: *boys band*, rzadziej *boysband* muz. ‘młodzieżowy, męski zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkowie dobierani są tak, aby podobali się nastoletnim słuchaczkom’ <ang. *boys band*> (s. 173); *breakpoint* lub *break point* sport. ‘w tenisie:

²⁴ W. Cyran, *op.cit.*, s. 23–37.

- sytuacja, w której stronie broniącej się brakuje wygrania tylko jednej piłki do zdobycia gema; także ta piłka' <ang. *break point*> (s. 175); *flip-chart* lub *flip chart* środ. 'zbiór arkuszy papieru dużego formatu spiętych razem w ten sposób, żeby można je było przewracać górami, używany do prezentacji zapisanych na nich wykresów, ilustracji itp.' <ang.> (s. 401); *tour operator* lub *touperator* 'biuro turystyczne specjalizujące się w sprzedaży imprez zorganizowanych' <ang. *tour operator*> (s. 1268);
- pisane z łącznikiem lub bez, np.: *crash test* lub *crash-test* 'test polegający na doprowadzeniu pod kontrolą do zderzenia prototypowego samochodu z przeszkodą, pozwalający ocenić bezpieczeństwo pasażerów w razie wypadku; test zderzeniowy' <ang.> (s. 223); *fund-raising* lub *fund raising* środ. 'pozyskiwanie pieniędzy od sponsorów i zbieranie datków od ludzi prywatnych na działalność fundacji i stowarzyszeń niekomercyjnych' <ang. *fund-raising*> (s. 425); *short-track* lub *short track* sport. 'konkurencja łyżwiarstwa szybkiego rozgrywana na krótkim torze, na lodowisku do hokeja' <ang. dosł. 'krótki tor'> (s. 1145).

Wśród dwudziestu dwóch przykładów, które wykazują wahania w sposobie zapisu, część rejestrowana jest aż na trzy sposoby, np.: *call back*, *call-back* lub *callback* telekom. 'usługa polegająca na tym, że dzwoniąc pod specjalny numer w kraju, w którym opłaty telekomunikacyjne są tańsze, abonent łączy się z komputerem, który przerywa połączenie i natychmiast oddzwania, dając do dyspozycji wolną linię i możliwość połączenia z dowolnym numerem za granicą' <ang. dosł. 'połączenie zwrotne'> (s. 188); *hat trick* lub *hat-trick*, rzadziej *hatrick* sport. 'potrójny sukces zawodnika, np. trzykrotne zdobycie bramki w meczu; także trzecie z rzędu zwycięstwo zawodnika lub drużyny w tych samych zawodach' <ang. *hat trick* lub *hat-trick*> (s. 480); *kick bokser* lub *kickbokser*, rzadziej *kick-boxer* 'sportowiec uprawiający kick-boxing' <ang. *kick-boxer*> (s. 623); *online* lub *on-line*, rzadziej *on line* 'tryb pracy, podczas którego komputer lub urządzenie jest podłączone do sieci, komputera głównego, w szczególności do Internetu, za pomocą połączenia typu dial-up; często, ze względu na koszty pracy, dokonuje się w tym trybie jedynie szybkiej wymiany plików komputerowych (np. z pocztą elektroniczną, stronami WWW), które są później przeglądane w trybie offline' <ang. od *on* 'na' + *line* 'linia'> (s. 902).

Przytoczone przykłady pokazują, że niejednokrotnie zapis poszczególnych wyrazów w języku polskim jest nieprawidłowy w stosunku do leksemów funk-

cjonujących w języku angielskim, co uwypukla niestabilizowany status tych zapożyczeń w języku biorcy.

Podsumowanie

Na materiał wyekscerpowany z *Wielkiego słownika wyrazów obcych* oraz *Uniwersalnego słownika języka polskiego* składają się całkowicie nieprzyswojone anglicyzmy (125 jedn.) wraz z jednostkami, których jedynym wskaźnikiem przyswojenia jest częściowa adaptacja afleksyjna (232 jedn.). Liczba zebranych cytatów wskazuje na język angielski jako źródło większości najnowszych zapożyczeń, mimo że w polszczyźnie wciąż najwięcej jest zapożyczeń greckich, łacińskich i niemieckich²⁵.

Jak pokazała przeprowadzona analiza, większość angielskich zapożyczeń cytatowych to pożyczki realnoznaczeniowe – dzięki takim innowacjom wypełnione zostają luki w nazewnictwie zjawisk i terminów niemających odpowiedników w języku polskim.

Część zgromadzonych anglicyzmów funkcjonuje w formie dubletów z polskimi wyrazami – z czasem najpewniej uzus oraz prawidła poprawnościowe zdecydują o tym, który element polski czy angielski pozostanie w obiegu, a który wypadnie. Choć jednoznaczne określenie przydatności konkretnych leksemów jest zadaniem bardzo trudnym, możliwe jest jednak wskazanie, że słownictwo zawodowe i terminologia fachowa mają szansę upowszechnić się w zasobie polszczyzny ogólnej. Ich obecność na stałe w zasobie leksykalnym języka polskiego jest bardziej prawdopodobna niż zapożyczeń pojawiających się jedynie na skutek panującej obecnie mody na angielszczyznę, gdzie alternatywne formy nie niosą ze sobą nowych treści wzbogacających czy precyzujących znaczenie polskich odpowiedników.

Ponieważ zapożyczenia angielskie wchodzą do języka polskiego w postaci tekstów pisanych, rzadziej żywej mowy, obserwujemy stosunkowo nieliczne przykłady zapożyczeń fonetycznych (21 jedn.) i fonetyczno-graficznych (11 jedn.). Nieugruntowaną pozycję niektórych najnowszych angielskich zapożyczeń cytatowych w polszczyźnie potwierdzają wahania pisowni łącznej lub

²⁵ Por. E. Sękowska, *Wpływ języka angielskiego na słownictwo polszczyzny ogólnej*, „Poradnik Językowy” 2007, z. 5, s. 44–53.

rozdzielnej albo z użyciem łącznika lub bez, a taka dowolność nie zawsze odnajdywana jest w języku angielskim.

Ostatecznie o przydatności i kształcie najnowszych angielskich zapożyczeń cytatowych zadecydują z czasem użytkownicy polszczyzny, którzy prawdopodobnie wyeliminują anglicyzmy uznane przez nich za zbędne, zaś te przydatne zostaną w mniejszym lub większym stopniu poddane procesom adaptacyjnym.

Indeks

[Etymologia ujęta w nawias < > pochodzi z *Wielkiego słownika wyrazów obcych*, pod red. M. Bańki wydanego w Warszawie w 2003 r., z którego strony podaje się w nawiasie () za etymologią. Niekiedy przykłady zapożyczeń angielskich i ich etymologia pochodzą z *Uniwersalnego słownika języka polskiego* pod red. S. Dubisza wydanego w Warszawie w 2003 r. Sytuacja taka ma miejsce, gdy zapożyczenie nie zostało odnotowane w *Wielkim słowniku...*, co oznacza się w nawiasie () skrótem USJP, cyfra rzymska wskazuje na tom, a cyfra arabska – stronę.]

[Anglicyzmy, które w polszczyźnie sprzed 1993 r. funkcjonowały wyłącznie w postaci zasymilowanej (fonetycznej lub graficznej), zaś w najnowszej polszczyźnie funkcjonują także jako cytaty, opatruje się gwiazdką (*) umieszczoną za wyrazem.]

[Jeśli obok formy cytatowej rejestrowana jest również postać zaadaptowana lub wskazująca na wahania w zapisie, jest ona również podana.]

1. Zapozyczenia cytatowe (357 wyrazów)

action painting szt. ‘kierunek w malarstwie współczesnym kładący nacisk nie tyle na dzieło, co na proces samego malowania – spontaniczną technikę rozpryskiwania lub rozlewania farby na płótnie’ <ang. dosł. ‘malarstwo akcji’, termin wprowadzony w 1952 r. przez krytyka sztuki H. Rosenberga> (s. 8);

additionality ‘zasada, według której fundusze Unii Europejskiej przeznaczone na rozwój regionalny mogą być tylko dodatkowym, a nie jedynym lub głównym, źródłem finansowania programów rozwoju w państwie członkowskim; dodatkowość’ <ang.> (s. 9);

affidavit 1 ‘oświadczenie złożone pod przysięgą, które może być użyte w sądzie jako dowód’ <ang., od p.-łac. *affido* ‘przysięgam’> (s. 17); *affidavit 2* ‘deklaracja podatkowa składana pod przysięgą przez obcokrajowca, właściciela zagranicznych papierów wartościowych, dla uniknięcia podwójnego opodatkowania dochodów z tego tytułu’ <ang., od p.-łac. *affido* ‘przysięgam’> (s. 17);

- airbag* ‘urządzenie montowane w samochodach (w kierownicy, desce rozdzielczej, w drzwiach lub w boku fotela), automatycznie napełniające się gazem w momencie zderzenia pojazdu z jakąś przeszkodą, zabezpieczające kierowcę lub pasażera przed skutkami zderzenia; poduszka powietrzna’ <ang.> (s. 24);
- airbus* ‘samolot przeznaczony do przewozu dużej liczby pasażerów; aerobus’ <ang.> (s. 24);
- all inclusive* ‘o cenie podróży lub pobytu: zawierający wszystkie dodatkowe koszty; tout compris’ <ang.> (s. 44);
- all-over painting* szt. ‘rodzaj malarstwa, w którym za dzieło uznawany jest obraz będący z założenia tylko fragmentem większej potencjalnej lub istniejącej całości’ <ang. dosł. ‘obraz bezgraniczny’> (s. 44);
- all stars 1* środ. ‘zespół muzyczny stworzony doraźnie ze znanych gwiazd muzyki rozrywkowej, zwykle liderów różnych grup lub solistów’ <ang. ‘same gwiazdy’> (s. 44); *all stars 2* środ. ‘lista najlepszych zawodników różnych drużyn, sporządzana przez dziennikarzy, trenerów lub organizatorów turniejów’ <ang. ‘same gwiazdy’> (s. 44);
- amplituner elektron.* ‘wzmacniacz i odtwarzacz radiowy w jednej obudowie’ <ang., od łac. *amplifico* ‘rozszerzam, powiększam’ + → tuner> (s. 58);
- Angry Young Men* ‘młodzi gniewni – grupa pisarzy angielskich (potem także reżyserów) debiutujących w połowie lat pięćdziesiątych XX w., występujących przeciwko konserwatywnej, mieszczańskiej obyczajowości i stabilizacji społecznej m.in. poprzez wprowadzanie do literatury i filmu języka klas niższych i realistycznych opisów konfliktów społecznych’ <ang., od nazwy powieści *The Angry Young Men* L. Paula> (s. 68);
- apple pie* ‘amerykańska szarlotka, przenośnię o czymś, co ma typowo amerykańskie cechy’ <ang.> (s. 88);
- art rock* muz. ‘styl w muzyce rozrywkowej charakteryzujący się bogatą, wzorowaną na muzyce klasycznej harmonią i rytmiką, złożonymi aranżacjami utworów i refleksyjnym nastrojem’ <ang.> (s. 100);
- artificial intelligence* inform. ‘inaczej → sztuczna inteligencja (inteligencja w zn. 1) (skrót: AI)’ <ang.> (s. 100);
- asset management 1* ekon. ‘zarządzanie powierzonymi aktywami (papierami wartościowymi, gotówką) w celu ich pomnożenia, wykonywane w formie usługi’ <ang. *asset* ‘aktywa’ + *management* ‘zarządzanie’> (s. 106); *asset management 2* ekon. ‘firma świadcząca takie usługi’ <ang. *asset* ‘aktywa’ + *management* ‘zarządzanie’> (s. 106);

- at II* inform. ‘nazwa znaku @, stosowanego w informatyce, zwłaszcza jako element adresów internetowych; małpa’ <od ang. *commercial at*> (s. 110); *autofocus* lub *autofokus* ‘urządzenie do automatycznego nastawiania ostrości w aparatach fotograficznych i kamerach’ <ang. *autofocus*> (s. 119);
- baby blues* pot. ‘depresja pojawiająca się u niektórych kobiet w pierwszych tygodniach po urodzeniu dziecka, zwykle w wyniku rozchwiania emocjonalnego spowodowanego zmianami hormonalnymi, zmęczeniem i strachem przed odpowiedzialnością, prowadząca niekiedy do niemożności zajmowania się dzieckiem, a nawet do jego odrzucenia’ <ang., od *baby* ‘dziecko’ + *blues* ‘depresja’> (s. 128);
- baby boom* ‘wzrost liczby urodzeń dzieci w jakimś okresie; wyż demograficzny’ <ang.> (s. 128);
- baby-sitting* ‘odpłatna opieka nad dziećmi podczas krótkiej nieobecności rodziców w domu’ <ang.> (s. 128);
- babyjogger* ‘wzmocniony dziecięcy wózek spacerowy na amortyzowanych kołach, przystosowany do szybkiej jazdy, np. do pchania przez osobę biegnącą’ <ang.> (s. 128);
- backslash* ‘odwrotny ukośnik (\), znak używany często w informatyce’ <ang.> (s. 129);
- backup* ‘zapasowa kopia danych komputerowych, zwłaszcza wykonywana systematycznie, np. co tydzień; także sporządzanie takiej kopii’ <ang.> (s. 129);
- bandleader* ‘muzyk kierujący zespołem muzycznym, zwłaszcza jazzowym’ <ang.> (s. 136);
- banshee* ‘w folklorze irlandzkim: zjawa w postaci kobiety, której zawodzenie zwiastuje śmierć’ <ang., z irl. *bean sidhe*> (s. 137);
- base jumping* sport. ‘skoki spadochronowe z różnych obiektów stałych, takich jak wysokie budynki, anteny, mosty, skały’ <ang. *base* ‘podstawa’ lub skrót od *buildings*, *antennas*, *spans*, *earth* ‘budynki, anteny, przęsła, ziemia’, *jumping* ‘skakanie’> (s. 141);
- beeper 1* ‘najprostsze urządzenie przywoławcze, które sygnałem dźwiękowym daje znać użytkownikowi, że jest poszukiwany i musi zadzwonić do centrali, aby odebrać wiadomość, prototyp pagera’ <ang. *beeper*> (s. 161); *beeper 2* ‘inaczej → pager’ <ang. *beeper*> (s. 161); *beeper 3* ‘niewielkie, przenośne urządzenie zaopatrzone w klawiaturę numeryczną i głośnik, które przyłożone do słuchawki aparatu telefonicznego umożliwia wysyłanie sygnałów tonowych, np. w celu zdalnego odsłuchania wiadomości zapisanych przez sekretarkę automatyczną’ <ang. *beeper*> (s. 161);
- beguine*, rzadziej *biguine* ‘taniec pochodzący z Antyli, w takcie 2/4, w tempie umiarkowanym, tańczony w oddaleniu z unieruchomionymi stopami i falistymi ruchami ciała’ <ang. *beguine*, z fr.-amer. *béguine*> (s. 147);

- benchmark 1* inform. ‘program służący do określania wydajności komputera, jego podzespołów, np. dysku twardego, lub oprogramowania’ <ang.> (s. 149); *benchmark 2* ekon. ‘punkt odniesienia, wskaźnik umożliwiający porównanie skuteczności inwestowania, kursów akcji itp.’ <ang.> (s. 149);
- Big Brother* ‘wszechwiedząca i wszechwładna osoba lub organizacja śledząca każdy ruch każdego człowieka i kierująca jego życiem; Wielki Brat’ <ang., postać z powieści G. Orwella *Rok 1984*, przywódca partii, który patrzył bezustannie na ludzi z plakatów, telewizorów, opakowań itp.> (s. 155);
- blackout* 1* ‘wygaszenie świateł na scenie w celu oddzielenia od siebie scen sztuki albo samodzielnych, krótkich scenek składanego programu’ <ang. *blackout* ‘zaciemnienie’> (s. 165); *blackout* 2* ‘scenka satyryczna albo groteskowa oddzielona od innych wygaszeniem świateł’ <ang. *blackout* ‘zaciemnienie’> (s. 165);
- blockbuster* środ. ‘film kinowy lub program telewizyjny cieszący się ogromną popularnością wśród widzów; przebój’ <ang., od nazwy wielkich bomb zrzuconych na Londyn podczas II wojny światowej, burzących naraz cały kwartał domów> (s. 166);
- blue box* film. ‘technika realizacji obrazu filmowego lub telewizyjnego polegająca na zastąpieniu niebieskiego tła drugiego planu innym obrazem (realizowanym w innym czasie i miejscu) co w efekcie daje złudzenie połączenia obu obrazów’ <ang. dosł. ‘niebieskie pudełko’> (s. 166);
- blue chip 1* ekon. ‘spółka, której akcje osiągają na giełdzie wysoką cenę; także akcje takiej spółki’ <ang.-amer. dosł. ‘niebieski żeton’, od nazwy najwyżej cenionego żetonu w grze w pokera> (s. 166); *blue chip 2* ekon. ‘lokata o niskim stopniu ryzyka’ <ang.-amer. dosł. ‘niebieski żeton’, od nazwy najwyżej cenionego żetonu w grze w pokera> (s. 166);
- blue note* muz. ‘obniżenie o pół tonu trzeciego, piątego i siódmego stopnia skali durowej, charakterystyczne dla muzyki bluesowej’ <ang.> (s. 166);
- body building* ‘inaczej → kulturystyka’ <ang.> (s. 167);
- bootleg* lub *butleg* muz. ‘nielegalnie wyprodukowana lub przemycona płyta, kasetka magnetofonowa lub wideo z nagraniami muzycznymi’ <ang. *bootleg*, dosł. ‘cholewka’, w USA podczas prohibicji określenie alkoholu przemycanego z Kanady> (s. 171);
- bowling* ‘odmiana gry w kregle, w której rzuca się kulą, mającą otwory na palce, do dziesięciu kregli ustawionych w trójkąt skierowany wierzchołkiem w stronę gracza’ <ang.> (s. 173);
- boys band*, rzadziej *boysband* muz. ‘młodzieżowy, męski zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkowie dobierani są tak, aby podobali się nastoletnim słuchaczkom’ <ang. *boys band*> (s. 173);

- break-even-piont* ekon. ‘minimalna wielkość sprzedaży, przy której zostają pokryte koszty wytworzenia, próg rentowności’ <ang.> (s. 175);
- breakpoint* lub *break point* sport. ‘w tenisie: sytuacja, w której stronie broniącej się brakuje wygrania tylko jednej piłki do zdobycia gema; także ta piłka’ <ang. *break point*> (s. 175);
- browser* środ. ‘program komputerowy służący do przeglądania zawartości stron internetowych; przeglądarka’ <ang.> (s. 178);
- brunch* ‘posiłek będący połączeniem późnego śniadania z wczesnym lunchem’ <ang., od *br(eakfast)* ‘śniadanie’ + *(l)unch*> (s. 178);
- bug* inform. ‘błąd w programie lub systemie komputerowym, zwłaszcza trudny do wykrycia i poprawienia (np. z powodu rzadkiego i niesystematycznego występowania objawów)’ <ang. dosł. ‘żuczek’, od żuczka, który spowodował awarię jednego z pierwszych komputerów> (s. 180);
- buggy* ‘otwarte nadwozie samochodu osobowego, przystosowanego do jazdy w terenie, dwumiejscowe, bez drzwi, z pałąkiem ochraniającym pasażerów podczas wywrotki’ <ang.> (s. 181);
- bungee* ‘elastyczna, gumowa lina, przywiązywana do nóg w kostkach, służąca miłośnikom sportów ekstremalnych do skakania z dużej wysokości’ <ang.> (s. 183);
- bungee jumping* ‘skoki z dużej wysokości, np. z przeseł mostów lub z dźwigów, na elastycznej, gumowej linie przywiązanej w kostkach nóg; skoki (na) bungee’ <ang. *bungee jumping* → *bungee* + *jumping* ‘skakanie’> (s. 183);
- business class* lub *biznes class* ‘część samolotu pasażerskiego z miejscami o podwyższonym standardzie i lepszą obsługą; klasa biznes’ <ang. *business class*> (s. 185);
- by-pass* lub *bypass*, rzadziej *bajpas 1* med. ‘fragment naczynia krwionośnego lub rurka z tworzywa sztucznego, wszczepione pacjentowi w celu skierowania przez nie przepływu krwi z pominięciem niedrożnego fragmentu tętnicy, rzadziej żyły; pomost naczyniowy’ <ang. *by-pass*, dosł. ‘obejście’> (s. 186); *by-pass* lub *bypass*, rzadziej *bajpas 2* med. ‘operacja chirurgiczna polegająca na wszczepieniu pacjentowi takiego naczynia lub rurki’ <ang. *by-pass*, dosł. ‘obejście’> (s. 186);
- cache* inform. ‘wydzielona część pamięci operacyjnej komputera służąca do przechowywania najczęściej używanych danych’ <ang.> (s. 187);
- call back* lub *call-back* lub *callback* telekom. ‘usługa polegająca na tym, że dzwoniąc pod specjalny numer w kraju, w którym opłaty telekomunikacyjne są tańsze, abonent łączy się z komputerem, który przerywa połączenie i natychmiast oddzwania, dając do dyspozycji wolną linię i możliwość połączenia z dowolnym numerem za granicą’ <ang. dosł. ‘połączenie zwrotne’> (s. 188);
- camp I* ‘wypoczynkowy obóz dziecięcy lub młodzieżowy, zwłaszcza w krajach anglosaskich’ <ang.> (s. 188);

- camp II* ‘współczesna estetyka polegająca na eksponowaniu w sztuce, filmie, ubiorze itp. sztuczności i kiczu w celu uczynienia ich bardziej interesującymi lub zabawnymi’ <ang.> (s. 188);
- caravan** ‘samochód campingowy lub w wersji campingowej’ <ang.> (s. 190);
- carving*, rzadziej *karwing* sport. ‘jazda na nartach specjalnego typu szerszych z przodu lub z przodu i z tyłu, a węższych na środku długości’ <ang. *carving*> (s. 190);
- cashew* bot. ‘orzechy nerkowca, tropikalnego drzewa lub krzewu (*Anacardium occidentale*), mające kształt nerki, wielkość fasoli i słodkawy smak; nerkowce’ <ang.> (s. 191);
- catering*, rzadziej *katering* ‘usługa polegająca na przygotowywaniu i dostarczaniu na zamówienie gotowych potraw lub na organizacji przyjęć w miejscach wskazanych przez klienta’ <ang. *catering*> (s. 191);
- challenger* sport. ‘turniej klasyfikacyjny, np. w tenisie; w boksie zawodnik uprawniony do stoczenia walki z aktualnym mistrzem o tytuł mistrzowski’ <ang.> (s. 201);
- channeling* okult. ‘technika spirytystyczna polegająca na kontaktowaniu się z istotami niematerialnymi i odbiorze informacji paranormalnych w transie lub z zachowaniem pełnej świadomości’ <ang. *channel* ‘kanał’> (s. 202);
- chat*, częściej *czat 1* środ. ‘rozmowa za pośrednictwem Internetu, czasem z udziałem osoby publicznej, polegająca na pisaniu komunikatów, które są natychmiast widoczne na monitorze komputera rozmówcy’ <ang. *chat* ‘pogawędka’> (s. 237); *chat*, częściej *czat 2* środ. ‘miejsce na stronie internetowej, które umożliwia prowadzenie takich rozmów’ <ang. *chat* ‘pogawędka’> (s. 237);
- checkpoint* ‘miejsce na granicy (często rozdzielającej strony konfliktu zbrojnego), obsadzone przez wojsko lub siły porządkowe i umocnione, w którym kontrolowane są osoby przekraczające granice; punkt kontrolny’ <ang.> (s. 204);
- chi I* ‘w chińskim taoizmie i tradycyjnej chińskiej medycynie: energia przenikająca cały świat i krążąca w ludzkim ciele’ <ang., z chiń. *qi* ‘powietrze, tchnienie’> (s. 205);
- chipset* inform. ‘zestaw komputerowych układów scalonych pełniących jako całość określone funkcje’ <ang.> (s. 207);
- chop suey* kulin. ‘amerykańska potrawa z ryżu warzyw i mięsa w sosie sojowym’ <ang. z chin. dial. *tsaǎp sui* ‘mieszanina’> (s. 210);
- chowder* kulin. ‘amerykańska gęsta zupa lub potrawka z różnych rodzajów ryb i skorupiaków morskich, z dodatkiem m.in. boczku, cebuli, ziemniaków’ <ang.> (s. 211);
- catni* lub *chutney* kulin. ‘typowy dla kuchni indyjskiej mus z warzyw i owoców, z rodzynkami, cebulą, czosnkiem i octem, musztarda itp., używany np. jako przyprawa do mięs’ <ang., z childi *catni*> (s. 239);
- klip*, rzadziej *clip* środ. ‘inaczej → teledysk’ <ang. *clip*> (s. 633);

- cinemascope* film. 'technika filmu panoramicznego, w której stosuje się pojedynczą taśmę filmową 35 mm, dająca obraz na ekranie o szerokości ok. 2,5 raza większej niż wysokość; szeroki ekran' <ang. nazwa firmowa> (s. 216);
- clipart* środ. 'prosty rysunek wstawiany do dokumentu komputerowego ze zbioru oferowanych przez program gotowych rysunków' <ang. *clipart*, od *clip* 'spinacz' + *art* 'sztuka'> (s. 217);
- clubbing* 'spędzanie wolnego czasu, głównie weekendów, w klubach – lokalach rozrywkowych' <ang.> (s. 218);
- coaching* 'aktywna współpraca szefa z pracownikiem w celu eliminowania błędów w pracy, wspierania rozwoju pracownika, stanowiąca element efektywnego zarządzania zespołem' <ang.> (s. 218);
- coleslaw* kulin. 'amerykańska surówka z kapusty z dodatkiem majonezu' <ang.-amer., z hol. *kool* 'kapusta' + *slaw* 'sałatka'> (s. 218);
- collect call* telekom. 'rozmowa telefoniczna na koszt odbiorcy' <ang.> (s. 218);
- controlling* lub *kontroling* ekon. 'metoda kierowania przedsiębiorstwem polegająca na tworzeniu i aktualizowaniu systemu planowania, konstruowaniu wskaźników i mierników oceny finansowej przedsiębiorstwa oraz przygotowaniu informacji bieżących i strategicznych dla podejmowania decyzji w przedsiębiorstwie' <ang. *controlling*> (s. 221);
- cool* 1 pot. 'godny aprobaty, naśladownictwa, mający klasę, np. o czymś sposobie bycia, ubiorze' <ang.> (s. 221); *cool* 2 pot. 'w sposób zasługujący na aprobatę' <ang.> (s. 221);
- copywriter* 'osoba zajmująca się opracowywaniem reklam od strony tekstowej, tzn. wy-myślaniem sloganów, pisaniem scenariuszy reklam telewizyjnych i radiowych, tekstów ulotek reklamowych, ogłoszeń prasowych' <ang.> (s. 221);
- cordura* 'gruba mocna i odporna na przetarcie tkanina nylonowa używana do szycia plecaków i obuwia turystycznego' <*Cordura*, amer. nazwa firmowa, może od ang. *cord* → kord I> (s. 222);
- cover* środ. 'nowa wersja utworu muzycznego wylansowanego wcześniej przez innego wykonawcę' <ang.> (s. 223);
- cover story* 'główny tekst numeru czasopisma lub gazety, zilustrowany lub zaanonsowany na okładce' <ang.> (s. 223);
- cracker* środ. 'osoba włamująca się do systemów komputerowych w celu np. niszczenia lub kradzieży danych' <ang. *cracker*, od *crack* 'złamać (np. szyfr)'> (s. 223);
- crash test* lub *crash-test* 'test polegający na doprowadzeniu pod kontrolą do zderzenia prototypowego samochodu z przeszkodą, pozwalający ocenić bezpieczeństwo pasażerów w razie wypadku; test zderzeniowy' <ang.> (s. 223);

- cromalin* poligr. ‘barwna odbitka próbna grafiki lub zdjęcia opracowanych w programie komputerowym, będąca podstawą do druku’ <ang. nazwa firmowa drukarki> (s. 224);
- crossover* środ. ‘rzecz lub zjawisko będące skrzyżowaniem dwu lub więcej rzeczy lub zjawisk tego samego rodzaju, np. samochód będący jednocześnie limuzyną i samochodem terenowym albo nurt w muzyce popularnej łączący różne style’ <ang.> (s. 224);
- cruise* wojsk. ‘pocisk samosterujący lecący nisko nad ziemią i dlatego trudny do zlokalizowania przez radary’ <ang.> (s. 224);
- dance* 1 ‘styl w tanecznej muzyce pop, charakteryzujący się prostą, silnie zrytmizowaną melodią i tekstami piosenek o tematyce miłosnej i obyczajowej’ <ang. *dance (music)*> (s. 242); *dance* 2 ‘mający cechy tego’ <ang. *dance (music)*> (s. 242);
- debugger* inform. ‘program służący do identyfikacji błędów w programach i systemach komputerowych’ <ang.> (s. 244);
- design* 1 ‘wygląd przedmiotów użytkowych, np. mebli lub urządzeń; projekt, wzornictwo’ <ang.> (s. 265); *design* 2 ‘projektowanie przedmiotów użytkowych; wzornictwo’ <ang.> (s. 265);
- desktop publishing* lub *publishing* inform. ‘inaczej DTP’ <ang., od → desktop + *publishing* ‘działalność wydawnicza’> (s. 265);
- dial-up* inform. ‘metoda łączenia się z Internetem za pośrednictwem modemu i zwykłej linii telefonicznej, po wybraniu odpowiedniego numeru; połączenie komutowane’ <ang.> (s. 275);
- dinghy** 1 ‘gumowa łódź ratunkowa, której komory napełniają się samoczynnie gazem z butli, wyposażona w sprzęt ratunkowy i zapasy żywności’ <ang. *dinghy*, z hindi *dingi, dongi*> (s. 278); *dinghy** 2 żegl. ‘jednomasztowy mały jacht mieczowy’ <ang. *dinghy*, z hindi *dingi, dongi*> (s. 278);
- dirty* środ. ‘o brzmieniu instrumentu lub głosu: chrapliwy, szorstki’ <ang. dosł. ‘brudny’> (s. 280);
- discman* ‘niewielki przenośny odtwarzacz CD lub MD, wraz ze słuchawkami’ <ang.> (s. 281);
- disengagement* polit. ‘działania zmierzające do zmniejszenia napięcia między państwami, polegające na likwidowaniu baz wojskowych oraz wycofywaniu wojsk i sprzętu wojennego z terenów znajdujących się w pobliżu linii demarkacyjnych albo granic’ <ang. dosł. ‘odczepienie, rozłączenie’> (s. 281);
- Disneyland* ‘park rozrywki, w którym wykorzystuje się postacie i scenografię z filmów Walta Disneya’ <ang., od nazwiska *W. Disney*, 1901–1966, filmowiec amer. + *-land*> (s. 281);

- display** ‘w urządzeniach elektronicznych, np. pomiarowych: ekran do wyświetlania informacji; wyświetlacz’ <ang. *display*> (s. 281);
- drag queen* ‘mężczyzna, zwłaszcza transwestyta, ubrany w strój kobiety’ <ang., od *drag* ‘kobiece przebranie’ + *queen* ‘królowa; ciota (o homoseksualiście)’> (s. 289);
- easy rider* ‘osoba prowadząca swobodny, niekonwencjonalny i niestabilizowany tryb życia, często przenosząca się z miejsca na miejsce’ <ang. dosł. ‘swobodny jeździec’> (s. 311);
- e-book 1* ‘książka dostępna w wersji elektronicznej, odczytywana za pomocą odpowiedniego programu komputerowego; książka elektroniczna’ <ang.> (s. 311); *e-book 2* ‘specjalne urządzenie (rodzaj palmtopa z dużym ekranem), umożliwiające odczytanie takiego tekstu’ <ang.> (s. 311);
- e-business* lub *e-biznes* ‘prowadzenie działalności gospodarczej przez Internet’ <ang. *e-business*> (s. 311);
- e-commerce* ‘handel za pośrednictwem Internetu; handel elektroniczny’ <ang.> (s. 313);
- e-consulting* inform. ‘udzielanie porad za pośrednictwem Internetu’ <ang. *e(lectronic) consulting*> (USJP I, s. 786);
- ecstasy* ‘pochodna amfetaminy, narkotyk otrzymywany syntetycznie, pobudzający ośrodkowy układ nerwowy, znoszący uczucie zmęczenia i łaknienia, powodujący ciężkie zaburzenia rytmu serca, często zawał’ <ang. dosł. ‘ekstaza’> (s. 313);
- electric jazz* muz. ‘styl w muzyce jazzowej, popularny w latach sześćdziesiątych XX w., charakteryzujący się użyciem elektronicznych instrumentów klawiszowych’ <ang.> (s. 330);
- e-mail 1* ‘inaczej poczta elektroniczna (→ elektroniczny)’ <ang. skr. *electronic mail* ‘poczta elektroniczna’> (s. 339); *e-mail 2* ‘wiadomość wysłana pocztą elektroniczną; mail’ <ang. skr. *electronic mail* ‘poczta elektroniczna’> (s. 339); *e-mail 3* ‘adres internetowy użytkownika poczty elektronicznej’ <ang. skr. *electronic mail* ‘poczta elektroniczna’> (s. 339);
- emerging market* ekon. ‘rynek finansowy w kraju rozwijającym się, na którym duże ryzyko inwestycji rekompensują duże zyski; rynek wschodzący’ <ang.> (s. 340);
- energizer* pot. ‘napój pobudzający, zawierający sole mineralne, cukry, kofeinę i inne środki wspomagające organizm; napój energetyzujący’ <ang.> (s. 346);
- environment* szt. ‘dzieło sztuki i działanie plastyczne polegające na takim zaaranżowaniu przestrzeni, aby widz znajdujący się w środku poddany był zmasowanemu działaniu bodźców plastycznych ze wszystkich stron’ <ang. dosł. ‘środowisko’> (s. 348);
- evergreen* ‘przebój muzyczny, którego popularność nie słabnie mimo upływu czasu’ <ang. dosł. ‘wiecznie zielony’> (s. 366);
- everyman* ‘postać literacka, teatralna lub filmowa reprezentująca zwykłego, przeciętnego człowieka, mającego typowe cechy; każdy, jederman’ <ang.> (s. 366);

- extranet* inform. ‘rozszerzenie Internetu danej firmy i połączenie go z intranetami innych firm w celu usprawnienia przepływu informacji’ <ang.> (USJP I, s. 867);
- eyeliner** kosmet. ‘tusz do malowania cienkich kresek na brzegach powiek’ <ang.> (s. 369);
- factory outlet* hand. ‘sklep sprzedający po obniżonych cenach markową odzież wyprodukowaną w poprzednich sezonach i zalegającą magazyny producentów’ <ang.> (s. 370);
- fantasy 1* ‘utwór literacki, filmowy lub gra komputerowa, w których akcja rozgrywa się w rzeczywistości mitycznej, baśniowej lub rodem ze średniowiecznych poematów rycerskich, rządzącej się nie prawami fizyki, lecz prawami magii’ <ang.> (s. 375);
- fantasy 2* ‘współczesny nurt fantastyki, do którego należą takie utwory lub gry’ <ang.> (s. 375);
- fastback* techn. ‘nadwozie samochodu osobowego dwu- lub czterodrzwiowe, o linii dachu schodzącej płynnie od środkowej części nadwozia ku tyłowi; także samochód o takim nadwoziu’ <ang. dosł. ‘szybki tył’> (s. 378);
- fast food* ‘bar szybkiej obsługi, w którym sprzedaje się, często na wynos, proste dania, np. hot dogi lub hamburgery; także danie sprzedawane w takim barze’ <ang. dosł. ‘szybkie jedzenie’> (s. 378);
- feedback* środ. ‘oddziaływanie skutku jakiegoś zjawiska na jego przyczynę – podtrzymujące ją lub przeciwdziałające jej; sprzężenie zwrotne’ <ang., od *feed* ‘karmić, zasilać’ + *back* ‘z powrotem’> (s. 381);
- feeling* środ. ‘specyficzny klimat charakterystyczny zwłaszcza dla muzyki jazzowej i bluesowej’ <ang.> (s. 381);
- fighter*, rzadziej *fajter* środ. ‘bokser wykazujący na ringu inicjatywę, zaczepny, ofensywny’ <ang. *fighter* ‘uczestnik walki’> (s. 388);
- firewall* inform. ‘urządzenie lub program blokujące sieciowy dostęp do komputera albo do sieci lokalnej’ <ang. dosł. ‘mur przeciwpożarowy’> (s. 395);
- fitness club* lub *fitness klub* ‘klub, w którym na specjalnych przyrządach uprawia się fitness’ <ang. *fitness club*> (s. 396);
- flipchart* lub *flip chart* środ. ‘zbiór arkuszy papieru dużego formatu spiętych razem w ten sposób, żeby można je było przewracać górną, używany do prezentacji zapisanych na nich wykresów, ilustracji itp.’ <ang.> (s. 401);
- free jazz* muz. ‘awangardowy styl w muzyce jazzowej, powstały na początku lat sześćdziesiątych XX w., polegający na uprawianiu swobodnej improwizacji zespołowej, bez planu tonalnego i harmonicznego’ <ang., dosł. ‘swobodny jazz’> (s. 419);
- freelancer* środ. ‘dziennikarz, fotoreporter itp. niezatrudniony na stałe w żadnej agencji ani redakcji, pracujący na własną rękę; wolny strzelec’ <ang.> (s. 419);

- flower power* lub *flower-power* środ. ‘nazwa ruchu hipisowskiego, dla którego estetyki charakterystyczne były kwiaty jako symbol pokojowej, życzliwej postawy, dzieci-kwiaty’ <ang. ‘siła, władza kwiatów’> (s. 403);
- forcing* lub *forsing* 1 karc. ‘w brydżu: odzywka w licytacji nie pozwalająca partnerowi na spasowanie’ <ang. *forcing* dosł. ‘zmuszanie’> (s. 210); *forcing* lub *forsing* 2 fot. ‘przedłużanie czasu wywołania celowo nieoświetlonego filmu w celu uzyskania poprawnie naświetlonego obrazu’ <ang. *forcing* dosł. ‘zmuszanie’> (s. 410);
- fund-raising* lub *fund raising* środ. ‘pozyskiwanie pieniędzy od sponsorów i zbieranie datków od ludzi prywatnych na działalność fundacji i stowarzyszeń niekomercyjnych’ <ang. *fund-raising*> (s. 425);
- free float* ekon. ‘na giełdzie: wskaźnik, który określa, jaki procent ogólnej liczby akcji danej spółki znajduje się w wolnym obrocie’ <ang.> (s. 419);
- freestyle*, rzadziej *fristajl* 1 sport. ‘konkurencja w niektórych dyscyplinach, np. w snowboardzie lub jeździe na deskorolce, w której ocenia się skoki i ewolucje akrobatyczne’ <ang. dosł. ‘styl wolny’> (s. 419); *freestyle*, rzadziej *fristajl* 2 muz. ‘improvizowanie tekstu w rapie i hip-hopie’ <ang. dosł. ‘styl wolny’> (s. 419);
- freeware* inform. ‘oprogramowanie dostępne bezpłatnie, najczęściej za pośrednictwem Internetu’ <ang., skr. *free (soft)ware*> (s. 420);
- frisbee* 1 ‘gra polegająca na rzucaniu do siebie nawzajem lekkim plastikowym dyskiem’ <ang.> (s. 421); *frisbee* 2 ‘dysk do tej gry’ <ang.> (s. 421);
- frontman* środ. ‘najważniejszy muzyk, zwykle wokalista, w zespole muzycznym, zwłaszcza rockowym’ <ang.> (s. 421);
- funboard* sport. ‘windsurfing uprawiany na krótkich deskach o małej wyporności’ <ang.> (s. 425);
- funk* muz. ‘styl w muzyce rozrywkowej łączący elementy muzyki afrykańskiej, jazzu i rocka, charakteryzujący się mocno akcentowanym rytmem i prostą melodią’ <ang.> (s. 426);
- funky* muz. ‘styl wykonywania utworów pop lub jazzowych charakteryzujący się wzmożoną ekspresją i silnie akcentowanym, prostym rytmem’ <ang.> (s. 427);
- fusion* muz. ‘styl w muzyce popularnej łączący elementy jazzu i rocka’ <ang. dosł. ‘fuzja’> (s. 427);
- gateway* inform. ‘urządzenie umożliwiające współpracę różnych rodzajów sieci komputerowych’ <ang.> (USJP I, s. 979);
- gender* socjol. ‘zespół zachowań, norm i wartości przypisanych przez kulturę do każdej z płci; płeć kulturowa’ <ang., ze st.-fr. *gendre* ‘rodzaj’, od łac. *genus* ‘ród, pochodzenie, rodzaj’> (s. 438);
- gender studies* socjol. ‘interdyscyplinarne studia zajmujące się kulturową i społeczną rolą płci’ <ang.> (s. 438);

- genocide* socjol. 'działanie mające na celu zniszczenie określonej grupy etnicznej, religijnej lub rasowej; ludobójstwo' <ang.> (s. 441);
- ghostwriter* 'osoba, która pisze teksty, zwłaszcza przemówień, dla kogoś, kto oficjalnie jest ich autorem' <ang.> (s. 446);
- girls band*, rzadziej *girlsband* muz. 'młodzieżowy, żeński zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkinie dobierane są tak, aby podobały się nastoletnim słuchaczom', <ang. *girls band*> (s. 449);
- go-go 1* 'taniec erotyczny wykonywany w klubach nocnych przez skąpo odziane tancerki, tańczące wokół pionowej, błyszczącej rury <ang.> (s. 456); *go-go 2* muz. 'odmiana muzyki hip hop, oparta głównie na rytmie, wykonywana na instrumentach akustycznych; także taniec wykonywany w takt tej muzyki' <ang.> (s. 456);
- gore* film. 'film grozy, pełen scen przemocy, gwałtu i okrucieństwa, który kończy się triumfem zła' <ang. dosł. 'rozlana, zakrzepła krew'> (s. 458);
- gothic rock* muz. 'styl w muzyce rockowej charakteryzujący się swoistym dramatyzmem, tekstami wywołującymi pośępny nastrój, potęgowany przez czarny ubiór i upiorny makijaż wykonawców; rock gotycki' <ang.> (s. 458);
- green book* 'inaczej → green paper' <ang. 'zielona księga'> (s. 464);
- green paper* 'w Unii Europejskiej: dokument, w którym Komisja Europejska formułuje swoje inicjatywy oraz rozpoczyna międzyinstytucjonalną i publiczną dyskusję na ich temat; zielona księga, green book' <ang.> (s. 464);
- groupie* 'osoba, zwłaszcza młoda dziewczyna, która jest zapaloną miłośniczką jakiegoś zespołu muzycznego i jeździ za nim podczas trasy koncertowej z zamiarem bliższego poznania jego członków' <ang., od *group* 'zespół (muzyczny)'> (s. 467);
- grunge 1* muz. 'styl w muzyce rockowej powstały w latach dziewięćdziesiątych XX w., charakteryzujący się ostrym i ciężkim brzmieniem gitar oraz tekstami piosenek wyrażającymi fascynację bólem, brudem i deformacjami ciała' <ang.> (s. 467); *grunge 2* 'moda młodzieżowa związana z tą muzyką, przejawiająca się w świadomie antyestetycznym wyglądzie (wiele warstw luźnych bluzek, poprzecierany dzinsy i masywne buty)' <ang.> (s. 467);
- hacker* lub *haker* 'osoba włamująca się do sieci komputerowych' <ang. *hacker*> (s. 472);
- half pipe 1* sport. 'miejsce do rozgrywania jednej z konkurencji w snowboardzie, mające kształt bardzo długiej, szerokiej rynny' <ang.> (s. 473); *half pipe 2* sport. 'konkurencja w snowboardzie polegająca na wykonywaniu skoków i akrobacji podczas zjazdu taką rynną' <ang.> (s. 476);
- Halloween* 'święto duchów obchodzone 31 października w krajach anglosaskich (pierwotnie celtycki Nowy Rok), związane z wierzeniem, że tego dnia duchy i upiory mogą być widziane; obchodzone jest zwłaszcza przez dzieci, które robią latarnie

- z wydrążonych dyń i przebijają się za widma' <ang., od *All Hallow Ev'en* 'wigilia Wszystkich Świętych'> (s. 473);
- handout* 'powielane materiały pomocnicze rozdawane uczestnikom szkoleń lub słuchaczom wykładów' <ang.> (s. 476);
- happener* 'twórca happeningu' <ang.> (s. 477);
- happy hour* lub *happy hours* 'pora kiedy w pubach i barach napoje alkoholowe są sprzedawane po niższych cenach' <ang. dosł. 'szczęśliwa godzina'> (s. 477);
- hard rock* muz. 'styl w muzyce rockowej charakteryzujący się mocnym, dynamicznym rytmem i ekspresyjnymi solówkami gitarowymi' <ang.> (s. 478);
- hastelloy* techn. 'stop niklu z chromem, molibdenem, żelazem i innymi metalami, odznaczający się dużą odpornością na utlenianie, korozję i odkształcenia w wysokich temperaturach, stosowany m.in. do wyrobu silników odrzutowych i aparatury chemicznej' <ang.> (s. 480);
- hat trick* lub *hat-trick*, rzadziej *hatrick* sport. 'potrójny sukces zawodnika, np. trzykrotne zdobycie bramki w meczu; także trzecie z rzędu zwycięstwo zawodnika lub drużyny w tych samych zawodach' <ang. *hat trick* lub *hat-trick*> (s. 480);
- head hunter* lub *head-hunter* lub *headhunter* 'osoba zawodowo zajmująca się head huntingiem' <ang. *head hunter*, *head-hunter* dosł. 'łowca głów'> (s. 481);
- head hunting* lub *head-hunting* 'wyszukiwanie osób na stanowiska kierownicze lub wybitnych specjalistów poprzez bezpośrednie zwracanie się do wybranych pracowników innych firm lub najzdolniejszych studentów ostatnich lat studiów, a nie poprzez ogłoszenia prasowe' <ang. dosł. 'łowienie głów'> (s. 481);
- hedging* ekon. 'przewidywanie wahań kursów walut, papierów wartościowych lub akcji i zabezpieczanie się przed tymi wahaniami poprzez dokonywanie równoległych transakcji równoważących ryzyko, takich jak sprzedawanie kontraktów terminowych' <ang.> (s. 482);
- hi-hat* muz. 'inaczej → charleston (w zn. 2)' <ang.> (s. 498);
- hi-end* 'określenie odnoszące się do poziomu technologicznego urządzeń elektronicznych, zwłaszcza urządzeń elektroakustycznych, zapewniających najlepszą jakość odtwarzanego dźwięku' <ang.> (s. 496);
- high fidelity* 'inaczej hi-fi' <ang. dosł. wysoka wierność> (s. 497);
- high-tech 1* 'określenie poziomu technologicznego produktu lub projektu, zaliczane go do szczytowych osiągnięć, zwłaszcza w dziedzinie sprzętu elektronicznego; *high technology*' <ang. skr. od *high technology* 'wysoka technologia'> (s. 497); *high-tech 2* 'przemysł elektroniczny stosujący najnowsze technologie, wytwarzający m.in. sprzęt i urządzenia telekomunikacyjne, elektroniczne i komputerowe; *high technology*' <ang. skr. od *high technology* 'wysoka technologia'> (s. 497); *high-tech 3* 'styl we wzornictwie i architekturze drugiej połowy XX w., charakteryzujący się

- stosowaniem lekkich i połyskliwych lub giętkich i rozciągliwych materiałów (stali, szkła, gumy i plastiku) oraz eksponowaniem konstrukcji i wyposażenia technicznego budynków' <ang. skr. od *high technology* 'wysoka technologia'> (s. 497);
- high technology* 'inaczej → high-tech (w zn. 1, 2)' <ang.> (s. 497);
- highbrow* 'intelektualista, zwłaszcza pogardliwie odnoszący się do kultury masowej' <ang. dosł. wysoka brew> (s. 497);
- hip hop* lub *hip-hop 1* 'subkultura powstała wśród młodych, czarnych mieszkańców wielkich miast w latach siedemdziesiątych XX w. w Stanach Zjednoczonych, które elementami są m.in. breakdance, graffiti i muzyka rap' <ang.> (s. 501); *hip-hop* lub *hip hop 2* muz. 'styl w muzyce rozrywkowej, wywodzący się z tej subkultury, cechujący się mikсовanym podkładem muzycznym i rapowaniem' <ang.> (s. 501);
- Hodgkin* med. *choroba Hodgkina* 'złośliwy nowotwór tkanki chłonnej; ziarnica złośliwa' <*T. Hodgkin*, 1798–1866 lekarz ang.> (s. 506);
- hold back* praw. 'klauzula prawna, dająca dystrybutorowi filmu gwarancję, że dany film nie zostanie przez producenta (lub innego właściciela praw) sprzedany telewizji przed upływem określonego czasu jego eksploatacji w obiegu kinowym, na kasetach wideo oraz płytach DVD' <ang. dosł. 'powstrzymywać'> (s. 507);
- home banking* 'możliwość korzystania z usług bankowych za pomocą sieci komputerowej, bez wychodzenia z domu' <ang.> (s. 509);
- honky tonk 1* muz. 'fortepianowa muzyka z elementami ragtime'u, uprawiana w podmiejskich lokalach Nowego Orleanu i innych miast południa Stanów Zjednoczonych, popularna na początku XX w.' <ang.> (s. 512); *honky tonk 2* 'tani bar lub klub o złej sławie' <ang.> (s. 512);
- horse opera* film. 'opera końska – żartobliwie określenie westernu, nawiązujące prawdopodobnie do faktu, że koń jest tu najlepszym przyjacielem bohatera' <ang.> (s. 513);
- house* muz. 'muzyka taneczna, powstała w latach osiemdziesiątych XX w. w Stanach Zjednoczonych, grana w klubach, charakteryzująca się mocnym, monotonnym rytmem, uzyskiwanym dzięki zastosowaniu syntezatorów i nakładaniu ścieżek dźwiękowych' <ang.> (s. 515);
- hot line* 'gorąca linia – linia telefoniczna przeznaczona dla użytkowników jakiegoś produktu lub uczestników jakiegoś zdarzenia, którzy w każdej chwili mogą zadzwonić z prośbą o poradę lub informację' <ang.> (s. 515);
- hully gully* muz. 'taniec towarzyski w takcie parzystym, zbliżony w charakterze do wolnego twista, tańczony przez grupę osób ustawionych w rzędzie lub w kole' <ang.> (s. 516);
- human resources* 'w marketingu: pracownicy jakiejś instytucji jako wartość kapitałowa; zasoby ludzkie' <ang.> (s. 516);

- incentive* lub *incentive tour* ‘wycieczka, zwykle bardzo atrakcyjna, np. do egzotycznych krajów, będąca nagrodą dla wyróżniających się pracowników danej firmy lub dla osób z nią współpracujących; wyjazd motywacyjny’ <ang. *incentive tour*> (s. 537);
- industrial* muz. ‘styl w tanecznej muzyce popularnej, dla którego charakterystyczne są utwory oparte na odgłosach cywilizacji’ <ang. ‘przemysłowy’> (s. 540);
- insider* ‘osoba należąca do jakiejś organizacji lub pracująca w jakiejś instytucji i mająca informacje niedostępne dla innych’ <ang.> (s. 548);
- insider trading* ekon. ‘przestępstwo polegające na wykorzystywaniu przy obrocie giełdowym poufnych informacji w celu osiągnięcia znacznych zysków; także transakcja dokonana na podstawie takich informacji’ <ang.> (s. 548);
- insourcing* ekon. ‘włączenie do struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa pewnych zadań realizowanych dotychczas poza nim’ <skr. ang. *in(side re)sourc(e us)ing* ‘wykorzystanie zasobów wewnętrznych’> (s. 548);
- jack* techn. ‘wtyczka w postaci bolca, służąca np. do podłączania słuchawek; wtyk koncentryczny’ <ang.> (s. 570);
- jacuzzi*, rzadziej *jakuzzi 1* ‘wanna lub mały basen z zainstalowanymi w wielu punktach dyszami, z których wypływa pod ciśnieniem woda masująca ciało’ <amer. *jacuzzi*, nazwa handlowa, od nazwiska C. Jacuzzi, 1903–1986, wynalazca amer. pochodzenia wł.> (s. 570); *jacuzzi*, rzadziej *jakuzzi 2* ‘relaksując kąpiel w takiej wannie’ <amer. *jacuzzi*, nazwa handlowa, od nazwiska C. Jacuzzi, 1903–1986, wynalazca amer. pochodzenia wł.> (s. 570);
- jet lag* ‘zmęczenie, ból głowy, problemy ze snem itp., pojawiające się u osoby, która podróżując samolotem, szybko przekroczyła kilka stref czasowych’ <ang.> (s. 574);
- jet set* ‘wytworne, międzynarodowe towarzystwo ludzi bogatych, często podróżujących (zwłaszcza samolotem) dla przyjemności’ <ang.> (s. 574);
- jogger* ‘osoba uprawiająca jogging’ <ang.> (s. 575);
- joint*, rzadziej *dżoint* pot. ‘ręcznie skręcony papieros zawierający marihuanę’ <ang. *joint*> (s. 575);
- Jolly Roger* ‘bandera piracka w postaci czaszki ludzkiej i dwóch skrzyżowanych piszczeli na czarnym tle’ <ang. dosł. ‘wesoły Roger’> (s. 576);
- keyboard* ‘elektryczny lub elektroniczny instrument klawiszowy z jedną lub kilkoma klawiaturami, w którym dźwięk jest wytwarzany przez generatory i wydobywa się przez głośnik’ <ang.> (s. 622);
- kick bokser* lub *kickbokser*, rzadziej *kick-boxer* ‘sportowiec uprawiający kick-boxing’ <ang. *kick-boxer*> (s. 623);

- kids band* lub *kidsband* muz. ‘dziecięcy zespół wokalny wykonujący muzykę pop, którego członkowie dobierani są tak, aby podobali się dziecięcym słuchaczom’ <ang. *kids band*> (s. 623);
- kiteboarding* sport. ‘inaczej → kitesurfing’ <ang., od *kite* ‘latawiec’ + *board* ‘deska’> (s. 627);
- kitesurfing* sport. ‘dyscyplina sportu polegająca na ślizganiu się po wodzie i wykonywaniu skoków na desce surfingowej i ze spadochronem na plecach, którym można sterować; kiteboarding’ <ang., od *kite* ‘latawiec’ + *surfing*> (s. 628);
- lucid dream* psych. ‘sen, podczas którego osoba śpiąca jest świadoma tego, że śni; świadomy sen’ <ang.> (s. 758);
- kwashiorkor* lub *kwashiorkor* med. ‘choroba spowodowana niedoborem pełnowartościowego białka w pożywieniu, występująca powszechnie wśród ubogiej ludności Azji, Afryki i Ameryki Południowej, zwłaszcza u małych dzieci; niedożywienie tropikalne’ <ang. *kwashiorkor*, z języka mieszkańców Ghany> (s. 715);
- lancashire* kulin. ‘biały, wilgotny ser o strukturze luźnej i kruchej’ <ang.> (s. 725);
- last minute* ‘o ofercie turystycznej lub bilecie lotniczym: sprzedawany na krótko przed terminem realizacji po obniżonej cenie’ <ang. dosł. ‘ostatnia chwila’> (s. 728);
- layering* kosmet. ‘nadawanie skórze całego ciała jednorodnego zapachu poprzez stosowanie serii kosmetyków (mydła, balsamu, dezodorantu, wody toaletowej itp.) o tym samym tonie zapachowym; perfumowanie warstwowe’ <ang., od *layer* ‘warstwa’> (s. 731);
- lead* lub *lid* środ. ‘wstępna, wprowadzająca część artykułu prasowego lub jego fragment wyróżniony drukiem, kolorem albo ramką i umieszczony w widocznym miejscu’ <ang.> (s. 732);
- leprechaun* ‘w folklorze irlandzkim: mały psotny krasnoludek’ <ang., z irl. *leipreachan*, ze st.-irl. *lúgchorpan* dosł. ‘malec’> (s. 738);
- ley lines* okult. ‘linie łączące punkty energetyczne Ziemi’ <ang.> (s. 741);
- long position* ekon. ‘w kontrakcie giełdowym future: strona kupująca, która ma prawo i zarazem zobowiązuje się do kupienia w przyszłości określonej ilości papierów wartościowych po określonej cenie; pozycja długa’ <ang.> (s. 756);
- Marshall, plan Marshalla* ‘program amerykańskiej pomocy gospodarczej dla Europy po II wojnie światowej, odrzucony przez kraje bloku komunistycznego pod presją ZSRR’ <G.C. Marshall, 1880–1959, amer. generał i polityk> (s. 790);
- maverick 1* ‘nieznaczona sztuka bydła’ <ang.-amer., od nazwiska S.E. Maverick, 1803–1870, właściciel rancza w Teksasie, który nie cechował własnego stada i uważał się za właściciela każdej niecechowanej sztuki bydła> (s. 797); *maverick 2* przen. ‘rzecz oryginalna, nietypowa’ <ang.-amer., od nazwiska S.E. Maverick, 1803–1870, właściciel rancza w Teksasie, który nie cechował własnego stada i uważał

- się za właściciela każdej niecechowanej sztuki bydła> (s. 797); *maverick* 3 prz. 'osoba zachowująca się niezablonowo; indywidualista, ekscentryk' <ang.-amer., od nazwiska S.E. Maverick, 1803–1870, właściciel rancza w Teksasie, który nie cechował własnego stada i uważał się za właściciela każdej niecechowanej sztuki bydła> (s. 797);
- merchandiser* 'osoba zawodowo zajmująca się merchandisingiem' <ang.> (s. 810);
- merchandising* ekon. 'tatyka i działania mające na celu sprzedaż towarów lub usług, obejmujące m.in. ich odpowiednią prezentację, urządzenie wnętrza, promocję i techniki sprzedaży' <ang.> (s. 810);
- mews* archit. 'mała uliczka lub podwórze wraz z okalającymi je budynkami, służącymi niegdyś jako stajnie, obecnie zaś jako budynki mieszkalne – zabudowanie charakterystyczne dla Londynu' <ang.> (s. 819);
- minimal music* muz. 'nurt w muzyce współczesnej inspirowany muzyką afrykańską i indyjską, powstały w II połowie XX w. w Stanach Zjednoczonych, charakteryzujący się tendencją do wielokrotnego powtarzania i modyfikowania krótkich struktur muzycznych, często medytacyjny; *repetitive music*' <ang.> (s. 829);
- missis* 'pani – forma grzecznościowa używana w krajach anglosaskich w odniesieniu do kobiet niezależnie od stanu cywilnego, zwykle w połączeniu z nazwiskiem lub imieniem (w piśmie zawsze skrótowo: Ms)' <ang.> (s. 832);
- modern jazz* 'nurt muzyki jazzowej obejmujący wszystkie style jazzu nowoczesnego, rozwijające się od początku lat czterdziestych XX w., które charakteryzują się rozbudowaną rytmiką i wykorzystaniem wszystkich rodzajów techniki dźwiękowej' <ang.> (s. 836);
- Monopoly* 'inaczej → monopol (w zn. 5)' <ang. nazwa firmowa, dosł. 'monopol'> (s. 844); *monoski* sport. 'pojedyncza, szeroka narta, na której stoi się obiema nogami, przodem do kierunku jazdy (w odróżnieniu od snowboardu); także pojedyncza narta służąca do ślizgania się po wodzie' <ang., → mono- + *ski* 'narta'> (s. 844);
- Murphy* żart. *prawa Murphy'ego* 'szereg popularnych powiedzeń naśladujących prawa natury, sprowadzających się do jednego, podstawowego twierdzenia: jeśli coś się może nie udać, to się na pewno nie uda' <ang. *Murphy's Law*> (s. 854);
- nacho* kulin. 'mała tortilla z mąki kukurydzianej, przypominająca chipsa, spożywana z dodatkiem sosu, pochodząca z kuchni meksykańskiej' <amer.-hiszp.> (s. 859);
- native speaker* 'rodzimy użytkownik danego języka, zwłaszcza nauczyciel tego języka za granicą' <ang.> (s. 862);
- necking* 'pieszczoły erotyczne ograniczające się do górnej części ciała' <ang., od *neck* 'szyja'> (s. 865);
- network marketing* ekon. 'system sprzedaży bezpośredniej, w której produkty jakiejś firmy (np. kosmetyki lub środki czystości) są sprzedawane przez jednego pośrednika

- drugiemu, który zużywa część tych produktów na własne potrzeby, a część sprzedaje kolejnym, pozyskiwanym przez siebie, pośrednikom lub konsumentom; marketing sieciowy' <ang.> (s. 872);
- newsroom* środ. 'wydzielone pomieszczenie w redakcji prasowej lub w studiu radiowym albo telewizyjnym, w którym są zbierane i przygotowywane informacje przed ich opublikowaniem lub wyemitowaniem' <ang.> (s. 875);
- nickelodeon* 'nazwa pierwszych amerykańskich kin, zwłaszcza sprzed I wojny światowej' <ang.-amer., od *nickel* 5 centów, cena biletu, *odeon*> (s. 875);
- night show* lub *late night show* 'cykliczny program telewizyjny, nadawany w późnych godzinach wieczornych, w którym popularny dziennikarz, stały gospodarz programu, rozmawia z ciekawymi ludźmi zaproszonymi do studia' <ang.> (s. 875);
- Ockham* filoz. *brzytwa Ockhama* 'postulat metodologiczny sformułowany przez W. Ockhama, głoszący, że bytów nie należy mnożyć ponad potrzebę, co powinno wyrażać się w eliminowaniu zbędnych słów, pojęć, aksjomatów i założeń oraz w dążeniu do jak najprostszego wyjaśniania i opisu faktów' <W. Ockham, 1300–1349, filozof i teolog ang.> (s. 892);
- off-off-Broadway* 'grupa awangardowych, eksperymentalnych teatrów nowojorskich wystawiająca repertuar, który nie mógłby się znaleźć na scenach broadwayowskich ani off-broadwayowskich' <ang. od *off* 'z dala od' + *off-Broadway*> (s. 894);
- offline* lub *off-line* lub *off line* 'tryb pracy, podczas którego komputer lub urządzenie działa w odłączeniu od sieci, komputera głównego itp., stosowany w celu zmniejszenia kosztów korzystania z Internetu za pomocą połączenia typu dial-up, przydatny np. do czytania i przygotowywania poczty elektronicznej otrzymywanej i wysyłanej w trakcie krótkich sesji online' <ang. od *off* 'z dala od' i *line* 'linia'> (s. 894);
- online* lub *on-line*, rzadziej *on line* 'tryb pracy, podczas którego komputer lub urządzenie jest podłączone do sieci, komputera głównego, w szczególności do Internetu, za pomocą połączenia typu dial-up; często, ze względu na koszty pracy, dokonuje się w tym trybie jedynie szybkiej wymiany plików komputerowych (np. z pocztą elektroniczną, stronami WWW), które są później przeglądane w trybie offline' <ang. od *on* 'na' + *line* 'linia'> (s. 902);
- orientearing* sport. 'piesze pokonywanie wytyczonej trasy z użyciem mapy i kompasu, tak by w jak najkrótszym czasie odnaleźć oznaczone punkty kontrolne i dotrzeć do celu; bieg na orientację' <ang.> (s. 911);
- out-of-the-body-experience* 'w okultyzmie i parapsychologii: stan przebywania poza ciałem (skrót: OBE, OOBEx)' <ang. doświadczenie z pobytu poza ciałem> (s. 919);
- outdoor 1* 'szkolenie dla pracowników dużych firm, organizowane w formie wyjazdów, mające na celu m.in. integrację grupy i zwiększenie jej efektywności' <ang., od *out* 'na zewnątrz' + *door* 'drzwi'> (s. 919); *outdoor 2* 'plakat reklamowy umieszczany

- na ogromnej tablicy w widocznym miejscu' <ang., od *out* 'na zewnątrz' + *door* 'drzwi'> (s. 919);
- outplacement* ekon. 'pomoc zwalnianym pracownikom w znalezieniu nowej pracy, oferowana przez przedsiębiorstwo zmuszone do redukcji zatrudnienia; zwolnienie monitorowane' <ang., od *out* 'na zewnątrz' + *placement* 'znalezienie pracy'> (s. 913);
- outsider art* szt. 'inaczej → art brut' <ang.> (s. 919);
- outsourcing* ekon. 'wyłączanie ze struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa pewnych funkcji i przekazanie ich do realizacji wyspecjalizowanym firmom' <skr. ang. *out(side re)sourc(e us)ing* 'wykorzystanie zasobów zewnętrznych'> (s. 919);
- paintball* sport. 'gra polegająca na walce z użyciem pneumatycznych pistoletów lub karabinków strzelających barwiącymi kulkami, których ślady wskazują, który gracz został trafiony i wyeliminowany z gry' <ang.> (s. 923);
- paintbox* film. 'urządzenie do wykonywania zdjęć trikowych na taśmie magnetycznej, umożliwiające m.in. ingerencję w kształt obrazu (wymazywanie lub domalowywanie dowolnych jego elementów)' <ang. *paintbox*, *paint box* lub *paint-box*> (s. 923);
- paperback* 'książka w miękkiej oprawie i zwykle w niewielkim formacie; także tania wersja jakiejś książki wydana w takiej oprawie i w takim formacie lub sama taka oprawa' <ang.> (s. 936);
- paraglide*, rzadziej *paraglajd* 'inaczej → paralotnia' <ang. *paraglide*, od *parachute* 'spadochron' + *glide* 'ślizgać się'> (s. 939);
- paragliding*, rzadziej *paraglajding* 'inaczej → paralotniarstwo' <ang. *paragliding*> (s. 939);
- park and ride* 'system komunikacji polegający na tym, że mieszkańcy zostawiają samochody na dużych parkingach położonych na obrzeżach miasta, a do centrum wjeżdżają środkami komunikacji publicznej; także opłata za parking będąca jednocześnie biletem komunikacji miejskiej' <ang. dosł. 'parkuj i jeźdź'> (s. 943);
- party line* 'rodzaj usługi audiotekstowej, numer pod którym można porozmawiać z kimś już poznanym lub znaleźć nowe towarzystwo' <ang.> (s. 946);
- piercing* 'ozdabianie ciała kolczykami' <ang.> (s. 971);
- play off* sport. 'system finałowych rozgrywek mistrzowskich w grach zespołowych, np. w koszykówce, siatkówce, piłce ręcznej lub hokeju na lodzie, w którym wygranie z przeciwnikiem określonej liczby spotkań (trzech, pięciu lub siedmiu) pozwala przejść do następnej rundy lub daje zwycięstwo' <ang.> (s. 984);
- plug-in* inform. 'dodatkowy program rozszerzający możliwości innego programu, np. przeglądarki WWW; pierwotnie łatwe do instalacji urządzenie rozszerzające funkcje komputera' <ang.> (s. 987);

- pole position* sport. 'w wyścigach samochodowych lub motocyklowych, zwłaszcza w wyścigach Formuły 1: pierwsza pozycja startowa, przyznawana na podstawie wyników jazd kwalifikacyjnych' <ang.> (s. 993);
- political correctness* 'unikanie wypowiedzi lub działań, które mogłyby w jakikolwiek sposób urazić jakąś mniejszość, np. etniczną, religijną lub seksualną; poprawność polityczna' <ang.> (s. 998);
- political fiction* lub *political-fiction* 'powieść lub film, których akcja, oparta na fikcyjnych wydarzeniach, rozgrywa się wśród wysokich sfer politycznych, a oś konstrukcyjną stanowi zazwyczaj próba storpedowania przez tajemniczego przeciwnika pokoju na świecie; fantastyka polityczna, fikcja polityczna' <ang.> (s. 998);
- pool bilard* sport. 'odmiana bilardu, rozgrywana na stole z sześcioma otworami, do których zawodnicy wbijają ponumerowane kule' <ang. *pool billiards*> (s. 1001);
- prequel* film. 'film kinowy lub telewizyjny (także serial), przedstawiający zdarzenia rozgrywające się wcześniej niż zdarzenia znane widzowi z innego filmu' <ang.> (s. 1014);
- provider* inform. 'dostawca, zwłaszcza dostępu do Internetu lub innych usług internetowych' <ang.> (s. 1032);
- psychedelic* 'inaczej → muzyka psychodeliczna (psychodeliczny w zn. 3)' <ang. *psychedelic (music)*> (s. 1037);
- Pulitzer, nagroda Pulitzera* 'nagroda za osiągnięcia w dziennikarstwie i publicystyce, przyznawana corocznie od 1917 r.' <J. Pulitzer, 1847–1911, amer. dziennikarz i wydawca prasowy> (s. 1042);
- punk rock* 'odmiana rocka charakteryzująca się głośnie, agresywną muzyką instrumentalno-wokalną o prostej harmonii i buntowniczych tekstach; punk' <ang.> (s. 1044);
- quad* 'pojazd terenowy przypominający motocykl z czterema dużymi kołami' <ang. *quad bike*> (s. 1048);
- quickstep* 'szybki taniec towarzyski z figurami zbliżonymi do charlestona, pochodzący z Anglii' <ang.> (s. 1048);
- rating 1* ekon. 'ocena wiarygodności kredytowej przedsiębiorstwa, samorządu lub państwa, określająca zdolność do wywiązywania się z zobowiązań finansowych albo oceniająca konkretne projekty' <ang.> (s. 1061); *rating 2* 'ocena popularności, np. programu telewizyjnego, określana na podstawie badań ankietowych' <ang.> (s. 1061);
- ready made* szt. 'gotowy, fabryczny przedmiot podniesiony do rangi sztuki przez artystę, który pozbawia go użytkowości przez umieszczenie w nowym kontekście' <ang. (M. Duchamp), dosł. 'przedmiot gotowy'> (s. 1062);
- reality TV* 'inaczej → reality show (w zn. 2, 3)' <ang.> (s. 1063);

- reality show 1* ‘program telewizyjny przedstawiający autentyczne zachowania ludzi w ich życiu codziennym albo w sztucznie stworzonych okolicznościach’ <ang.> (s. 1063); *reality show 2* ‘program telewizyjny wykorzystujący autentyczne materiały nagrane, czasem nawet amatorską kamerą, na miejscu wypadku, katastrofy, napadu itp.’; *reality TV*’ <ang.> (s. 1063); *reality show 3* ‘program telewizyjny przedstawiający rekonstrukcję autentycznych wydarzeń w wykonaniu aktorów i statystów; *reality TV*’ <ang.> (s. 1063);
- rebirthing* ‘terapia mająca poprzez odpowiedni sposób oddychania umożliwić powtórne (tym razem świadome) przeżycie własnych narodzin, a dzięki temu dająca szansę pozbycia się różnych problemów i zahamowań psychicznych’ <ang.> (s. 1065);
- relay* karc. ‘w brydżu: odzywka przejściowa, najczęściej pytanie o układ’ <ang.> (s. 1079);
- researcher* ‘osoba, której praca polega na wyszukiwaniu i zbieraniu informacji na jakiś temat’ <ang.> (s. 1088);
- restyling* ‘działanie mające na celu nieznaczną zmianę wyglądu jakiegoś przedmiotu użytkowego, np. samochodu, czyniącą go bardziej nowoczesnym’ <ang.> (s. 1089);
- rhythm and blues* lub *rhythm ’n’ blues 1* ‘styl w muzyce rozrywkowej XX w. wywodzący się z tradycyjnego bluesa i pieśni religijnych śpiewanych przy akompaniamencie gitary i harmonijki ustnej, charakteryzujący się szesnastotaktową zwrotką; w latach sześćdziesiątych zmienił charakter w wyniku zastosowania instrumentów elektrycznych’ <ang.> (s. 1098); *rhythm and blues* lub *rhythm ’n’ blues 2* ‘utwór wokalnie-instrumentalny utrzymany w tym stylu’ <ang.> (s. 1098);
- roaming* ‘usługa w telefonii komórkowej pozwalająca abonentowi krajowej sieci na korzystanie poza granicami kraju z usług zagranicznego operatora’ <ang.> (s. 1100);
- rocker* ‘inaczej → rockman’ <ang.> (s. 1101);
- rockman*, rzadziej *rockmen* ‘wykonawca lub twórca muzyki rockowej; rocker, rockowiec’ <ang. *rockman*> (s. 1101);
- rollercoaster* ‘kolejka w wesołym miasteczkach, składająca się z odkrytych wagoników, które jeżdżą w górę i w dół z ogromną prędkością po specjalnie skonstruowanych pętlach z ostrymi zakrętami; kolejka górską’ <ang.> (s. 1103);
- romney marsh* zootechn. ‘inaczej → kent’ <ang.> (s. 1104);
- rooibos 1* bot. ‘*Aspalathus linearis*, krzew z rodziny bobowatych (*Fabaceae*), osiągający wysokość dwóch metrów, o liściach przypominających igły sosnowe i żółtych kwiatach, rosnący w południowej Afryce; czerwonokrzew’ <ang., z jęz. afrykańskich, dosł. ‘czerwony krzew’> (s. 1105); *rooibos 2* ‘poddane fermentacji, a następnie suszone liście tej rośliny, z których uzyskuje się czerwonawy, aromatyczny napar bogaty w antyutleniacze i minerały; także ten napar’ <ang., z jęz. afrykańskich, dosł. czerwony krzew> (s. 1105);

- rookie* sport. ‘zawodnik grający pierwszy rok w lidze zawodowej koszykówki, baseballu lub hokeja na lodzie; pierwszorocznik’ <ang.> (s. 1005);
- rooming-in* ‘system opieki medycznej nad położnicą i noworodkiem, którego podstawową zasadą jest nierozdzielanie matki i dziecka’ <ang.> (s. 1105);
- root* środ. inform. ‘administrator systemu o znacznie większych uprawnieniach niż reszta użytkowników; także konto administratora’ <ang.> (USJP III, s. 970);
- router*, rzadziej *ruter* inform. ‘aktywne urządzenie w sieci komputerowej, decydujące, jaką drogą mają być przesyłane dane’ <ang. *router*> (s. 1107);
- rutherford 1* chem. ‘promieniotwórczy pierwiastek chemiczny o l. atom. 104, otrzymany sztucznie w wyniku bombardowania plutonu jonami neonu (symbol: Rf)’ <od nazwiska *E. Rutherford*, 1871–1937, fizyk ang.> (s. 1111); *rutherford 2* fiz. ‘inaczej → rezerford’ <od nazwiska *E. Rutherford*, 1871–1937, fizyk ang.> (s. 1111);
- sasquatch* ‘w legendach indiańskich: wielki, kudłaty stwór podobny do człowieka żyjący w górach Ameryki Północnej’ <ang., z jęz. Indian Salish ‘wielki mąż’> (s. 1125);
- scrabble* ‘gra, w której gracze układają z wylosowanych liter słowa tak, aby krzyżowały się na planszy’ <ang. dosł. ‘wyszukiwać’> (s. 1129);
- scrapie* wet. ‘śmiertelna choroba owiec i kóz, wywoływana przez prion, atakująca centralny układ nerwowy, powodująca jego zwyrodnienie i zanik istoty szarej mózgu, objawiająca się m.in. niepokojem oraz zaburzeniami ruchowymi i czuciowym; kołowacizna’ <ang. od *scrape* ‘drapać’, od charakterystycznego zachowania chorych zwierząt, które co chwila czochrają się i pocierają pyskiem o ziemię> (s. 1129);
- screening 1* med. ‘badanie całej populacji przeprowadzane w celu wyłonienia osób, które mogą mieć jakąś chorobę, stosowane w celach profilaktycznych; badanie przesiewowe’ <ang.> (s. 1129); *screening 2* polit. ‘procedura przeglądania prawodawstwa państwa kandydującego do Unii Europejskiej pod względem zgodności z prawem obowiązującym w Unii’ <ang.> (s. 1129);
- seaborg* chem. ‘promieniotwórczy pierwiastek chemiczny o l. atom. 106, otrzymany w 1974 r. w wyniku sztucznych przemian jądrowych, zaliczany do transuranowców (symbol: Sg)’ <od nazwiska *G.T. Seaborg*, 1912–1999, fizyk i chemik amer.> (s. 1130);
- sequel* film. ‘film przedstawiający kontynuację historii opowiedzianej we wcześniejszym filmie’ <ang.> (s. 1140);
- shar pei* ‘pies pochodzący z Chin, o mocnej, kwadratowej sylwetce, krótkiej sierści i luźnej skórze układającej się w fałdy na głowie i pysku, hodowany jako pies myśliwski i stróżujący, dawniej też do walk’ <ang., z chiń. dosł. ‘piaskowa skóra’> (s. 1145);
- shareware* inform. ‘tanie oprogramowanie komercyjne dystrybuowane w sposób niesformalizowany, zwykle za pomocą Internetu, za które płaci się po określonym czasie jego bezpłatnego użytkowania’ <ang.> (s. 1145);

- shoarma*, rzadziej *shaorma* kulin. ‘potrawa arabska w postaci skrawków mięsa okrawanych z pionowego, obracającego się różna’ <ang., z ar. *šāwurma*> (s. 1145);
- shopping* ‘robienie zakupów, zwłaszcza w dużych centrach handlowych, będące formą spędzania wolnego czasu’ <ang.> (s. 1145);
- shorthorn** zootech. ‘bydło pochodzące z Anglii, o białym lub czerwonym umaszczeniu, hodowane w dwóch odmianach: mięsnej i mlecznej’ <ang. *shorthorn*> (s. 1217);
- short position* ‘w kontrakcie giełdowym; strona sprzedająca, która nabywa prawo i zarazem zobowiązuje się do sprzedania w przyszłości określonej ilości papierów wartościowych po określonej cenie; pozycja krótka’ <ang.> (s. 1145);
- short-track* lub *short track* sport. ‘konkurencja łyżwiarstwa szybkiego rozgrywana na krótkim torze, na lodowisku do hokeja’ <ang. dosł. ‘krótki tor’> (s. 1145);
- showgirl* ‘tancerka lub piosenkarka występująca w show’ <ang.> (USJP III, s. 1193);
- sidequel* film. ‘film przedstawiający wydarzenia powiązane z historią opowiedzianą we wcześniejszym filmie i dziejące się jednocześnie z nią’ <ang.> (s. 1146);
- siding* bud. ‘okładzina elewacyjna z polichlorku winylu, naśladująca deski drewniane’ <ang.> (s. 1146);
- SIM-lock* lub *SIM lock* telekom. ‘elektroniczna blokada telefonu komórkowego uniemożliwiająca korzystanie z niego w sieci innego operatora niż ten, u którego telefon zakupiono’ <SIM + ang. *lock* ‘zamek, blokada’> (s. 1148);
- sitcom* ‘komediowy serial telewizyjny składający się z odcinków stanowiących odrębną całość, mających tych samych bohaterów i rozgrywanych w tej samej scenerii, którego cechą szczególną jest dograny śmiech publiczności, mający puentować zabawne sceny lub dialogi’ <ang., od *sit(uation) com(edy)*> (s. 1149);
- skate park*, rzadziej *skatepark* ‘wydzielony teren, na którym ustawione są rynny, rampy, pochylnie itp., służący do jazdy i wykonywania różnych ewolucji na łyżworolkach lub deskorolkach’ <ang.> (s. 1151);
- skate shop*, rzadziej *skateshop* ‘sklep, w którym sprzedawane są łyżworolki, deskorolki, ochraniacze, ubrania noszone przez skejtów itp.’ <ang. *skate shop*> (s. 1151);
- skateboarding* ‘jazda na deskorolce’ <ang.> (s. 1151);
- skater* ‘inaczej → skejt’ <ang. *skater*> (s. 1151);
- skylight** mors. ‘oszlone okienko w dachu kabiny lub w pokładzie statku dające światło z góry’ <ang.> (s. 1150);
- slash* ‘znak /, używany często w informatyce, np. w adresach internetowych; ukośnik’ <ang.> (s. 1156);
- small business*, rzadziej *small biznes* ‘niewielkie przedsiębiorstwa prywatne, np. małe sklepy, firmy produkcyjne lub zakłady rzemieślnicze’ <ang. *small business*> (s. 1156);

- smiley* inform. ‘prosty ideogram zbudowany ze znaków interpunkcyjnych :-), stosowany w poczcie i innych formach komunikacji elektronicznej, oznaczający uśmiechniętą twarz; także każdy ideogram tego typu będący zapisem uczuć wyrażanych w mowie intonacją lub mimiką; emotikon’ <ang.> (s. 1157);
- small talk* ‘rozmowa towarzyska na błahe i niezobowiązujące tematy, odbywana zwłaszcza na przyjęciu’ <ang.> (s. 1156);
- smooth jazz* muz. ‘odmiana jazzu charakteryzująca się bardzo łagodnym brzmieniem’ <ang.> (s. 1157);
- snack bar** ‘bar samoobsługowy, w którym można zjeść kanapki lub szybko przyrządzone dania’ <ang.> (s. 1157);
- snooker* sport. ‘odmiana bilardu, w której gracze uderzają kijem w białą bilę, aby umieścić w otworach stołu bilardowego w odpowiedniej kolejności 15 czerwonych i sześć bil w innych kolorach’ <ang.> (s. 1157);
- snowboard 1* ‘szeroka deska, na której stoi się bokiem obiema nogami, służąca do zjeżdżania po śniegu’ <ang., od *snow* ‘śnieg’ + *board* ‘deska’> (s. 1157); *snowboard 2* ‘jazda na takiej desce; snowboarding’ <ang., od *snow* ‘śnieg’ + *board* ‘deska’> (s. 1157);
- snowboarding* ‘inaczej → snowboard (w zn. 2)’ <ang.> (s. 1157);
- softball* sport. ‘odmiana baseballu, w której gra się dużą i miękką piłką’ <ang., od *soft ball* ‘miękką piłką’> (s. 1160);
- soundtrack* ‘muzyka i piosenki z filmu utrwalone na nośniku dźwięku; ścieżka dźwiękowa’ <ang. ścieżka dźwiękowa> (s. 1166);
- speedway* sport. ‘wyścigi motocyklowe na torze żuźlowym; żużel’ <ang.> (s. 1168);
- spray art* ‘inaczej → graffiti (w zn. 2)’ <ang.> (s. 1173);
- squash* sport. ‘gra, w której dwóch zawodników odbija gumową piłeczkę o ściany otaczające kort, używając do tego raket podobnych do tenisowych’ <ang.> (s. 1173);
- squat*, rzadziej *squat* ‘opuszczony dom, nielegalnie zagospodarowany i zamieszkaný przez nieformalną grupę’ <ang. *squat*> (s. 1173);
- sticker* ‘kawałek papieru lub tworzywa sztucznego z jednej strony zawierający kolorowy obrazek lub napis, z drugiej strony pokryty klejem, przeznaczony do przyklepania na coś; naklejka, nalepka’ <ang.> (s. 1181);
- strecz* lub *stretch* ‘bardzo rozciągliwy materiał wykonany z lycry’ <ang. *stretch*> (s. 1182);
- streetball* sport. ‘odmiana koszykówki, w której dwie trzyosobowe drużyny rzucają piłkę do jednego kosza; koszykówka uliczna’ <ang.> (s. 1182);
- streetworker* środ. ‘osoba, często wolontariusz, pracująca na ulicach wielkich miast i samodzielnie docierająca z pomocą do narkomanów, prostytutek, bezdomnych itp.,

- rozdająca im prezerwatywy, strzykawki i igły oraz oferująca pomoc w zmianie ich sytuacji' <ang.> (s. 1182);
- stretching* sport. 'ćwiczenia polegające na naprzemiennym powolnym napinaniu i rozciąganiu poszczególnych partii mięśni' <ang.> (s. 1183);
- subwoofer* 'głośnik odtwarzający najniższe dźwięki; głośnik niskotonowy' <ang.> (s. 1190);
- supervisor* sport. 'w tenisie: osoba dbająca o to, aby turniej tenisowy odbył się zgodnie z przepisami, odpowiedzialna za rozstawienie zawodników i ułożenie grafiku gier oraz rozstrzygająca spory między zawodnikami i sędziami; sędzia główny turnieju' <ang.> (s. 1193);
- support*, rzadziej *suport* środ. 'muzyk lub zespół muzyczny poprzedzający występ gwiazdy koncertu' <ang. *support*> (s. 1194);
- surround* techn. 'odmiana stereofonii, stosowana np. w kinach, w której dźwięki są odtwarzane przy użyciu trzech lub więcej głośników, dzięki czemu słuchaczowi wydaje się, że dochodzą one ze wszystkich stron; dźwięk otaczający' <ang. *surround (sound)*> (s. 1195);
- swap* ekon. 'transakcja polegająca na zawarciu dwóch powiązanych ze sobą, tj. opiewających na tę samą sumę, jednoczesnych transakcji: kupna z dostawą bieżącą i sprzedaży z dostawą terminową, dokonywana w celu zabezpieczenia się przed startami, wynikającymi ze zmiany kursów, lub w celu zarobku na różnicy kursów' <ang.> (s. 1196);
- T-shirt* 'koszulka z krótkimi rękawami, bez kołnierzyka i guzików, po rozłożeniu mająca kształt litery T' <ang.> (s. 1288);
- talk show* 'cykliczny program telewizyjny, w którym prowadzący rozmawia ze swoimi gośćmi (zwykle znanymi osobami) na tematy osobiste, nierzadko bulwersujące, w obecności zgromadzonej w studiu publiczności' <ang.> (s. 1232);
- teaser 1* środ. 'krótka scenka aktorska poprzedzająca właściwą czołówkę filmu lub serialu telewizyjnego' <ang., od *tease* 'drażnić, prowokować'> (s. 1237); *teaser 2* zwyczaj. 'inaczej → trailer 1' <ang., od *tease* 'drażnić, prowokować'> (s. 1237); *teaser 3* środ. 'reklama nieujawniająca nazwy firmy ani reklamowanego produktu, mająca wzbudzić zaciekawienie odbiorcy i oczekiwanie na rozwiązanie zagadki' <ang., od *tease* 'drażnić, prowokować'> (s. 1237);
- teleshop* 'inaczej → telesklep' <ang., → tele- + *shop* 'sklep'> (s. 1243);
- teleshopping* 'inaczej → telezakupy' <ang., → tele- + *shopping* 'robienie zakupów'> (s. 1243);
- trash* lub *thrash* muz. 'styl w muzyce heavymetalowej z widocznymi wpływami muzyki punk, odznaczający się niezwykle agresywnym, dynamicznym i surowym brzmieniem; trash metal' <ang. *thrash*, skr. od *thrash metal*> (s. 1276);

- trash metal* lub *thrash metal* muz. ‘inaczej → trash’ <ang. *thrash metal*, od *thrash* ‘uderzanie, walenie’ + (*heavy*) *metal*> (s. 1276);
- timer* ‘zegar, samodzielny lub wbudowany w jakieś urządzenie, odmierzający czas zaplanowany na wykonanie jakiejś czynności lub umożliwiający włączanie i wyłączanie tego urządzenia o określonej porze’ <ang.> (s. 1259);
- toe-loop* lub *toe loop* sport. ‘skok w łyżwiarstwie figurowym polegający na odbiciu się tyłem z czubka jednej łyżwy i zewnętrznej krawędzi drugiej oraz wykonaniu obrotu lub obrotów w tę stronę, z której czubka nastąpiło odbicie, i zeskoku na zewnętrzną krawędź drugiej łyżwy’ <ang., od *toe* ‘palec stopy’ + *loop* ‘pętla’> (s. 1261);
- touchpad* inform. ‘mała prostokątna powierzchnia, po której przesuwa się palcem w celu wprowadzenia w ruch kursora na ekranie komputera i w którą lekko się uderza, aby wybrać żadaną opcję, będąca odpowiednikiem myszy komputerowej’ <ang., dosł. ‘tabliczka dotykowa’> (s. 1267);
- tour operator* lub *touroperator* ‘biuro turystyczne specjalizujące się w sprzedaży imprez zorganizowanych’ <ang. *tour operator*> (s. 1268);
- trackball* inform. ‘kulka umieszczana w niektórych klawiaturach komputerowych pod najniższym rzędem klawiszy, służąca do sterowania ruchem kursora po ekranie; manipulator kulkowy’ <ang., od *track* ‘ścieżka; ślad’ + *ball* ‘kulka’> (s. 1269);
- trance* muz. ‘styl w popularnej muzyce tanecznej, charakteryzujący się ciężkim i szybkim, hipnotycznym rytmem oraz długimi, wytworzonymi elektronicznie dźwiękami syntezatorowymi’ <ang.> (s. 1271);
- triple double* sport. ‘w koszykówce: dwucyfrowa liczba trzech wskaźników skuteczności gry (zdobytych przez jednego zawodnika w jednym meczu punktów, zbiórek i asyst)’ <ang.> (s. 1281);
- trunking* telekom. ‘automatyczny rozdział kanałów radiowych pomiędzy użytkowników radiotelefonów zgłaszających chęć rozmowy’ <ang. *trunking*> (s. 1271);
- tuning* techn. ‘zabiegi mające na celu zmianę seryjnych parametrów samochodu i dostosowanie go do indywidualnych gustów właściciela, obejmujące przeróbki techniczne lub estetyczne; rasowanie’ <ang.> (s. 1290);
- twinning* ‘sposób wdrażania dorobku prawnego Unii Europejskiej do prawa narodowego państwa kandydującego, realizowany w formie pracy ekspertów z państw członkowskich Unii w odpowiednich urzędach w państwie kandydującym’ <ang. od *twinn* ‘łączyć w parę bliźniaczą’> (s. 1293);
- unplugged* muz. ‘o koncercie muzyki rockowej: grany na instrumentach akustycznych; bez prądu, akustyczny’ <ang.> (s. 1304);
- upgrade* inform. ‘uaktualnienie oprogramowania komputera lub jego systemu operacyjnego’ <ang.> (s. 1304);

- usenet* inform. ‘część Internetu pozwalająca na swobodną dyskusję wszystkich użytkowników na różne tematy za pośrednictwem grup dyskusyjnych’ <ang.> (s. 1306);
- venture capital* ekon. ‘kapitał lokowany w nowe przedsięwzięcia związane z wysokim ryzykiem, mogący jednak przynieść wysokie zyski; także spółka inwestująca w takie przedsięwzięcia’ <ang. ‘kapitał wysokiego ryzyka’> (s. 1309);
- vintage 1* ‘wino z dobrego rocznika’ <ang., z fr. *vendange* ‘winobranie’, z łac. *vindemia* ‘ts.’ (od *vinum* ‘wino’ + *demo* ‘zdejmuję, zrywam’)> (s. 1310); *vintage 2* ‘stare, używane, markowe rzeczy, np. suknie z dawnych kolekcji, kupowane na aukcjach lub w specjalnych sklepach; także moda na takie rzeczy’ <ang., z fr. *vendange* ‘winobranie’, z łac. *vindemia* ‘ts.’ (od *vinum* ‘wino’ + *demo* ‘zdejmuję, zrywam’)> (s. 1310);
- virtual reality* inform. ‘inaczej rzeczywistość wirtualna (→ wirtualny w zn. 2)’ <ang.> (s. 1310);
- voodoo** ‘kult religijny uprawiany głównie przez czarnych mieszkańców Haiti i południa Stanów Zjednoczonych, łączący elementy katolickie z dawnymi wierzeniami afrykańskimi i magią, którego głównym rytuałem jest przywoływanie duchów wcielających się w uczestników obrzędu znajdujących się w tanecznym transie’ <ang.-amer. *voodoo*, z dial. Luizjany> (s. 1337);
- voucher* ‘zaświadczenie kupowane przed wjazdem do niektórych krajów, uprawniające do pobytu tam przez określoną liczbę dni’ <ang., od *vouch* poręczać> (s. 1311);
- wah-wah* lub *wa-wa* muz. ‘efekt ciągłej, zwykle cyklicznej zmiany barwy dźwięku, uzyskiwany na instrumentach dętych przez odpowiednią artykulację i poruszanie tłumikiem, a także w urządzeniach elektroakustycznych, stosowany w muzyce rozrywkowej’ <ang.> (s. 1312);
- wakeboard* sport. ‘jazda na desce surfingowej za motorówką’ <ang.> (s. 1313);
- welfare state* polit. ‘państwo z rozbudowanym systemem ubezpieczeń społecznych i opieki socjalnej; państwo opiekuńcze’ <ang. dosł. ‘państwo dobrobytu’> (s. 1320);
- walkie-talkie* ‘przenośny, kieszonkowy radiotelefon, służący do porozumiewania się na niewielkie odległości’ <ang., od *walk* ‘chodzić, spacerować’ + *talk* ‘rozmawiać’> (s. 1314);
- webmaster* inform. ‘redaktor strony internetowej, tworzący ją i aktualizujący zawarte w niej dane’ <ang.> (s. 1319);
- wellness* ‘zabiegi różnego rodzaju, np. masaże, sauna lub kąpiele, zajęcia sportowe i artystyczne oraz odpowiednia dieta, mające na celu przywrócenie dobrego samopoczucia i sprawności fizycznej; także ośrodek wypoczynkowy oferujący te zabiegi i zajęcia’ <ang., od *well being* ‘dobre samopoczucie’ + *fitness* ‘sprawność fizyczna’> (s. 1321);

- Wembley* ‘część dzielnicy Brent w Londynie, w której znajduje się kompleks obiektów sportowych – miejsce prestiżowych konkursów i zawodów sportowych’ <ang.> (s. 1321);
- Windows* inform. ‘najbardziej popularny system operacyjny, stworzony w firmie Microsoft, w którym wpisywanie poleceń zastąpiono wskazywaniem myszką ikon lub pozycji menu, a poszczególne programy działają w osobnych oknach’ <ang. *Windows*, nazwa firmowa, dosł. ‘okna’> (s. 1329);
- white collar* ‘pracownik umysłowy, zwłaszcza dobrze zarabiający urzędnik pracujący w wielkim mieście’ <ang. dosł. ‘biały kołnierzyk’, od białych koszul noszonych przez pracowników umysłowych, w odróżnieniu od niebieskich kombinezonów noszonych przez pracowników fizycznych> (s. 1325);
- white paper* ‘dokument opracowywany przez Komisję Europejską na temat zasadniczych zmian w określonej dziedzinie, zawierający koncepcję i rozwiązania legislacyjne, które po przyjęciu przez Radę Unii Europejskiej stają się oficjalnym programem działania Unii; biała księga’ <ang.> (s. 1325);
- worm* inform. ‘wirus komputerowy rozprzestrzeniający się samoczynnie za pomocą poczty elektronicznej lub innych połączeń sieciowych; robak’ <ang.> (s. 1336);
- yumpie* ‘młody, szybko awansujący przedstawiciel klasy średniej’ <skr. ang. *young upwardly mobile professional* ‘młody, pnący się w górę profesjonalista’> (s. 1340);
- yuppie nightmare* film. ‘gatunek filmu obyczajowego i sensacyjnego lat osiemdziesiątych XX w., którego tematem są niezwykle przygody ludzi sukcesu – mieszkańców wielkich miast, nieoczekiwanie burzące ustalony ład i komfort ich codziennej egzystencji’ <ang. dosł. ‘senny koszmar yuppie’> (s. 1340);
- zoom 1* film., fot. ‘obiektyw kamery filmowej, telewizyjnej lub aparatu fotograficznego o zmiennej ogniskowej, pozwalający w trakcie jednego ujęcia (bez zmiany położenia kamery lub aparatu fotograficznego) zmienić płynnie wielkość filmowanego obiektu w obrazie przy jednoczesnej zmianie głębi widzenia; obiektyw zmiennogniskowy, transfokator’ <ang.> (s. 1344); *zoom 2* inform. ‘funkcja w programie komputerowym, zwykle graficznym, pozwalająca zwiększać lub zmniejszać obiekt widziany na ekranie’ <ang.> (s. 1344);

2. Zestawianie najnowszych angielskich zapożyczeń cytatowych i odpowiadających im synonimów polskich (72 jedn. znac.)

Zapożyczenie angielskie	Synonim polski
<i>additionality</i> (s. 9)	dodatkowość
<i>airbag</i> (s. 24)	poduszka powietrzna
<i>artificial intelligence</i> (s. 100)	sztuczna inteligencja
<i>at II</i> (s. 110)	małpa
<i>baby boom</i> (s. 128)	wyż demograficzny
<i>Big Brother</i> (s. 155)	Wielki Brat
<i>blockbuster</i> (s. 166)	przebój
<i>body building</i> (s. 167)	kulturystyka
<i>break-even-point</i> (s. 175)	próg rentowności
<i>browser</i> (s. 178)	przeglądarka
<i>bungee jumping</i> (s. 183)	skoki (na) bungee
<i>business class</i> (s. 185)	klasa biznes
<i>by-pass 1</i> (s. 186)	pomost naczyniowy
<i>cashew</i> (s. 191)	nerkowce
<i>check point</i> (s. 204)	punkt kontrolny
<i>cinemascope</i> (s. 216)	szeroki ekran
<i>clip</i> (s. 633)	teledysk
<i>crash test</i> lub <i>crash-test</i> (s. 223)	test zderzeniowy
<i>design 1</i> (s. 265)	projekt, wzornictwo
<i>design 2</i> (s. 265)	wzornictwo
<i>dial-up</i> (s. 275)	połączenie komutowane
<i>e-book 1</i> (s. 311)	książka elektroniczna
<i>e-commerce</i> (s. 313)	handel elektroniczny
<i>e-mail 1</i> (s. 339)	poczta elektroniczna
<i>emerging market</i> (s. 340)	rynek wschodzący
<i>energizer</i> (s. 236)	napój energetyzujący
<i>everyman</i> (s. 366)	każdy
<i>feedback</i> (s. 381)	sprzężenie zwrotne
<i>freelancer</i> (s. 419)	wolny strzelec
<i>gender</i> (s. 348)	pleć kulturowa
<i>genocide</i> (s. 441)	ludobójstwo
<i>green paper</i> (s. 464)	zielona księga
<i>Hodgkin</i> (s. 506)	ziarnica złośliwa
<i>human resources</i> (s. 516)	zasoby ludzkie
<i>incentive</i> lub <i>incentive tour</i> (s. 537)	wyjazd motywacyjny
<i>jack</i> (s. 570)	wtyk koncentryczny
<i>kwashiorkor</i> (s. 715)	niedożywienie tropikalne
<i>layering</i> (s. 731)	perfumowanie warstwowe

Zapożyczenie angielskie	Synonim polski
<i>long position</i> (s. 756)	pozycja długa
<i>lucid dream</i> (s. 758)	świadomy sen
<i>network marketing</i> (s. 872)	marketing sieciowy
<i>orienteering</i> (s. 911)	bieg na orientację
<i>outplacement</i> (s. 913)	zwolnienie monitorowane
<i>paraglide</i> (s. 939)	paralotnia
<i>paragliding</i> (s. 939)	paralotniarstwo
<i>political correctness</i> (s. 998)	poprawność polityczna
<i>political fiction</i> lub <i>political-fiction</i> (s. 998)	fantastyka polityczna, fikcja polityczna
<i>psychedelic</i> (s. 1037)	muzyka psychodeliczna
<i>rollercoaster</i> (s. 1103)	kolejka górską
<i>rooibos</i> 1 (s. 1105)	czerwonokrzew
<i>rookie</i> (s. 1005)	pierwszorzecznik
<i>scrapie</i> (s. 1129)	kołowaczna
<i>screening</i> 1 (s. 1129)	badanie przesiewowe
<i>short position</i> (s. 1145)	pozycja krótka
<i>slash</i> (s. 1156)	ukośnik
<i>soundtrack</i> (s. 1166)	ścieżka dźwiękowa
<i>speedway</i> (s. 1168)	żużel
<i>sticker</i> (s. 1181)	naklejka, nalepka
<i>streetball</i> (s. 1182)	koszykówka uliczna
<i>subwoofer</i> (s. 1190)	głośnik niskotonowy
<i>supervisor</i> (s. 1193)	sędzia główny turnieju
<i>surround</i> (s. 1195)	dźwięk otaczający
<i>teleshop</i> (s. 1243)	telesklep
<i>teleshopping</i> (s. 1243)	telezakupy
<i>trackball</i> (s. 1269)	manipulator kulkowy
<i>tuninig</i> (s. 1290)	rasowanie
<i>unplugged</i> (s. 1304)	bez prądu
<i>virtual reality</i> (s. 1310)	rzeczywistość wirtualna
<i>welfare state</i> (s. 1320)	państwo opiekuńcze
<i>white paper</i> (s. 1325)	biała księga
<i>worm</i> (s. 1336)	robak
<i>zoom</i> 1 (s. 1344)	obiektyw zmiennoogniskowy

**THE LATEST ENGLISH QUOTATION BORROWINGS
IN THE POLISH LANGUAGE
AT THE BEGINNING OF THE 21st CENTURY**

Summary

Keywords: lexis, latest borrowings, Anglicisms

The aim of the article is to analyse the English quotation borrowings that entered the Polish language at the turn of the twenty and 21st century. It has been found essential to judge the gathered material from the point of its usefulness and the degree of normativity as quotations are not adapted to the Polish language system. Due to the reason mentioned above the English quotation borrowings are divided according to the type of innovation: either supplementary or alternative one. Moreover, within each group the semantic fields with the greatest number of examples are characterised. Additionally, partly adapted forms of some of the presented borrowings are described as well as examples of inconsistent records.